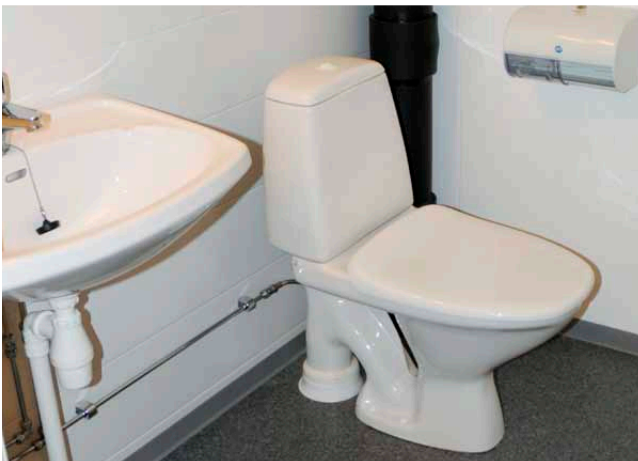

Statlige gebyrer og avgifter på de kommunale VAR-tjenestene

Norsk Vann Rapport

(Tidligere NORVAR-rapporter)

Det utgis 3 typer rapporter:

Rapportserie A:

Dette er de opprinnelige hovedrapportene. Dette kan være:

- Rapportering av prosjekter som er gjennomført innenfor organisasjonens eget prosjektsystem
- Rapportering av spleiselagsprosjekter hvor to eller flere andelseiere i Norsk Vann BA samarbeider for å løse felles utfordringer
- Rapportering av prosjekter som er gjennomført av andelseiere eller andre. Rapporten vil i slike tilfeller kunne være en ren kopi av originalrapporten eller noe bearbeidet

Fortløpende nummer xx-årstall

Rapportserie B:

Dette er en serie for «enklere» rapporter, for eksempel forprosjekter, som vil være grunnlag for videre prosjektvirksomhet mm.

Fortløpende nummer Bxx-årstall

Rapportserie C:

Dette er rapporter delfinansiert av Norsk Vann, men som er utgitt av andre.

Fortløpende nummer Cxx-årstall

Prosjekresultatene fra Norsk Vann Rapport (serie A og B) kan fritt benyttes internt i egen organisasjon. Når prosjekresultatene benyttes i skriftlig materiale, må kilde oppgis. Viderealg/formidling av resultatene utover dette er kun tillatt etter skriftlig avtale med Norsk Vann BA.

Norsk Vann har ikke ansvar for feil eller ufullstendigheter som måtte forekomme i rapporten og kan ikke stilles økonomisk eller på annen måte til ansvar for problemer som måtte oppstå som følge av bruk av rapporten.

Norsk Vann

Norsk Vann BA, Vangsvegen 143, 2317 Hamar
Tlf: 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no

Forsidefoto: Lise Marit Brodal (Hias), Ivar Helleberg og Johan Tømte

Norsk Vann Rapport

Norsk Vann BA

Adresse: Vangsvegen 143, 2317 Hamar
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norsk vann.no
Internettadresse: norsk vann.no

Rapportnummer:
176 - 2010

ISBN 978-82-414-0314-9
ISSN 1504-9884 (trykt utgave)
ISSN 1890-8802 (elektronisk utg.)

Dato:
1. august 2010

Antall sider (inkl. bilag):
49

Tilgjengelighet:
Åpen: x
Begrenset:

Rapportens tittel:

Statlige gebyrer og avgifter på de kommunale VAR-tjenestene

Forfatter(e):

Kinei AS ved May Rostad og Svein Aannestad

Ekstrakt:

Interesseorganisasjonene på VAR-området, KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann, har kartlagt omfanget av statlige gebyrer og avgifter på de kommunale vann-, avløps- og avfallstjenestene og hva det utgjør av prisen som abonnentene betaler.

Brukerne av de kommunale VAR-tjenestene i Norge betaler totalt ca. 16,3 milliarder kroner i VAR-gebyrer iht. selvkostprinsippet. Av dette utgjør merverdiavgift 3,3 milliarder kroner og andre statlige avgifter og gebyrer 320 millioner kroner, noe som til sammen utgjør 21,9 % av prisen ut til brukerne. De statlige myndighetshandlingene utgjør en relativt beskjeden andel av prisen, men forskjellen er stor mellom tjenestene. Prisen for Mattilsynets tilsyn med vannverk utgjør 0,62 % av vannprisen, mens fylkesmannens tilsyn med avløps- og avfallsanlegg utgjør bare 0,02 – 0,05 %.

Interesseorganisasjonenes hovedholdning er at de fleste statlige myndighetshandlinger med kommunene på VAR-området bør finansieres over statsbudsjettet. Gebyr- og avgiftsfinansiering fører til unødige administrative kostnader for stat og kommune og uforutsigbarhet i kostnadene for VAR-virksomhetene.

Emneord, norske:

Gebyrer og avgifter
Statlige myndighetshandlinger
Vann, avløp og avfall

Emneord, engelske:

Fees and taxes
Governmental authority actions
Water, wastewater and waste

Forord

Enkelte statlige myndigheter har endret sin finansieringsform de senere år; fra finansiering over statsbudsjettet til mer direkte innkreving av tilsynsgebyrer og -avgifter fra virksomhetene det føres tilsyn med. Samme tendens gjør seg gjeldende for myndighetenes arbeid med konsesjoner og godkjenninger.

Den nye tendensen gjør seg også gjeldende på VAR-området (vann, avløp og renovasjon). Det er bl.a. innført nye gebyr- og avgiftsordninger for finansiering av det arbeidet Mattilsynet utfører som drikkevannsmyndighet samt det arbeidet som fylkesmennene utfører som forurensningsmyndighet innen avløp og renovasjon.

De kommunale VAR-tjenestene skal etter regelverket baseres på selvkost, det vil si at nødvendige utgifter med å utføre tjenesten finansieres ved å kreve inn gebyrer fra brukerne av tjenestene. Det er kommunestyrene som vedtar størrelsen på gebyrene. Jo større andel av VAR-gebyrene som går til å finansiere statlige myndighetshandlinger og ulike statlige avgifter, jo mindre blir igjen til å gjøre nødvendige investeringer i infrastrukturen og til å produsere tjenester som overholder lover og forskrifter.

Interesseorganisasjonene på VAR-området, KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann, har derfor sett behovet for å kartlegge nærmere hva den endrede statlige gebyr- og avgiftspolitikken har å si for størrelsen på VAR-gebyret. Hensikten er dels å kunne redegjøre nærmere for kostnadsbildet på VAR-området, og dels drøfte om ordningene er hensiktsmessig innrettet og i overensstemmelse med Finansdepartementets rundskriv R-112/2006 - *Retningslinjer for finansiering av statlige myndighetshandlinger*.

KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann har derfor samarbeidet om et prosjekt med ovennevnte som formål. Denne rapporten beskriver funnene som er gjort i fellesprosjektet.

May Rostad i Kinei AS har vært engasjert som rådgiver for gjennomføring av prosjektet og er hovedforfatter av rapporten. Svein Aannestad i Kinei AS har vært medforfatter.

Styringsgruppen for prosjektet har bestått av Nicolay Biørn-Lian fra KS Bedrift, Roy Ulvang fra Avfall Norge, Grethe Olsbye fra Hias IKS, Gunnar Fr. Aasgaard fra Lørenskog kommune og Toril Hofshagen fra Norsk Vann. Sistnevnte har også fungert som prosjektleder i gjennomføringen av dette fellesprosjektet.

Norsk Vann vil takke alle medvirkende for et godt samarbeid!

Hamar, 1. august 2010
Toril Hofshagen

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
Sammendrag	4
English summary	7
1. Metode	8
1.1. Regelverket for innkreving av gebyrer og avgifter	8
1.2. Innhente faktiske tall fra utvalgte VAR-virksomheter	8
1.3. Kartlegge gebyrer og avgifter innkrevet av myndighetene	8
1.4. Beregning av nasjonale tall for innbetalte gebyrer og avgifter	9
1.5. Drøfting av resultatene	9
2. Regelverket	10
2.1. Tilsynsmyndigheter og regelverk for finansiering av tilsyn	10
2.2. Statlige avgiftsordninger	12
2.3. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten	13
2.4. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten	16
2.5. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten	18
2.6. Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av myndighetshandlinger	22
3. Resultater av kartleggingen	24
3.1. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten	24
3.1.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av kommunene	25
3.1.2. Mattilsynets innkreving av avgifter og gebyrer i 2008	26
3.1.3. Forholdet mellom avgiftsinntektene og Mattilsynets tilsynsarbeid	27
3.1.4. Innkreving av gebyrer til Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE	28
3.1.5. Energikostnader og forbruksavgift på elektrisk kraft	29
3.2. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten	30
3.2.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av kommunene	31
3.2.2. Kartlegging av gebyrer krevet inn av fylkesmannen i fire fylker	32
3.2.3. Energikostnader og forbruksavgiften på elektrisk kraft	33
3.2.4. Deponiavgift for avløpsanleggenes avfallsfraksjoner	34
3.3. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten	34
3.3.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av avfallsselskapene	36
3.3.2. Beregning av gebyrer og avgifter for kommunene i fire fylker i 2008	37
3.3.3. Sluttbehandlingsavgifter på avfall – endringer	38
3.3.4. Saksbehandlingsgebyrer som kreves inn av Klif	39
3.3.5. Forbruksavgift på elektrisk kraft	39
4. Andre statlige pålegg som gir økt pris for abonnentene	41
4.1. Vegloven	41
4.2. Lov om kulturminner	41
4.3. Kostnader ved implementering av vanndirektivet	41
4.4. Kostnader ved endrede klimaforhold	42
5. Drøfting av resultatene	43
5.1. Grunnlaget for drøftingen	43
5.2. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten	43
5.3. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten	45
5.4. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten	46
5.5. Myndighetshandlinger som ikke gebyrfinansieres i dag	47
5.6. Ulemper med gebyr- og avgiftsfinansiert myndighetsutøvelse	48
5.6.1. Uforutsigbarhet for kommuner og selskaper	48
5.6.2. Administrasjonskostnader i stat og kommune – samfunnsøkonomiske betraktninger	48
5.7. Oppsummering og konklusjoner av drøftingen	48

Sammendrag

Brukerne av de kommunale VAR-tjenestene i Norge betaler totalt 16,3 milliarder kroner i VAR-gebyrer iht. selvkostprinsippet. Av dette utgjør merverdiavgift 3,3 milliarder kroner og andre statlige avgifter og gebyrer 320 millioner kroner, noe som til sammen utgjør 21,9 % av prisen ut til brukerne. De statlige myndighetshandlingene utgjør en relativt beskjeden andel av prisen, men forskjellen er stor mellom tjenestene. Prisen for Mattilsynets tilsyn med vannverk utgjør 0,62 % av vannprisen, mens fylkesmannens tilsyn med avløps- og avfallsanlegg utgjør bare hhv. 0,02 og 0,05 % av avløps- og avfallsprisen.

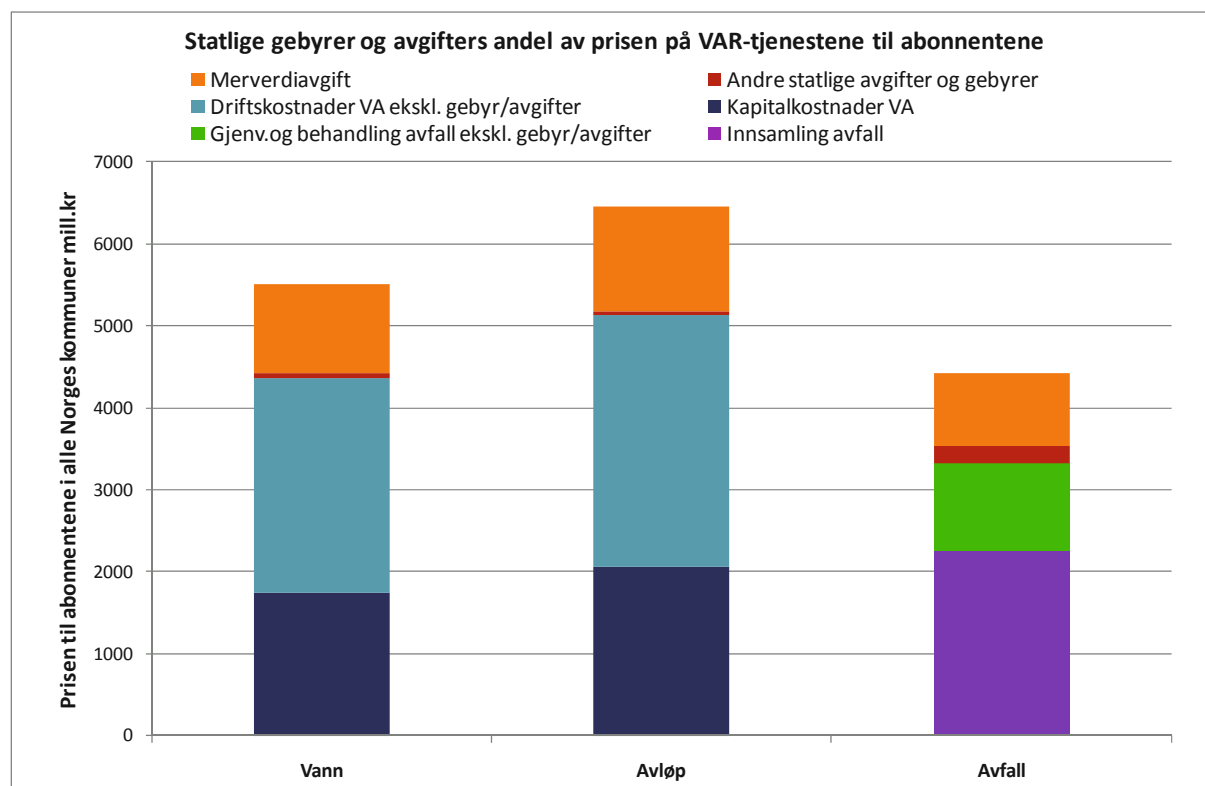
Samarbeidsprosjekt

Det har vært en økende tendens de siste årene til at statlige myndighetshandlinger ikke lenger skattefinansieres, men finansieres med særlige gebyrer og avgifter. KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann har derfor samarbeidet om et prosjekt for å få kartlagt omfang og innretning på statlige gebyrer og avgifter for de kommunale vann-, avløps- og renovasjonstjenestene (VAR-tjenestene). Bransjeorganisasjonene er bekymret for at økningen i gebyrer og avgifter kan gå på bekostning av nødvendige tiltak som sikrer en bærekraftig infrastruktur med tjenestekvalitet som overholder lover og forskrifter.

Resultater

Prosjektet har kartlagt regelverket, hva som er innkrevet av gebyrer og avgifter til ulike statlige myndigheter og hva utvalgte kommuner og VAR-selskaper har betalt. I tillegg er det benyttet KOSTRA-data og nøkkeltall fra tilgjengelige rapporter for å beregne nasjonale tall. Det er kartlagt data fra årene 2006-2008.

Figur 1 og tabell 1 viser de statlige gebyrer og avgifters andel av prisen til abonnentene for de tre kommunale VAR-tjenestene.

Figur 1. Statlige gebyrer og avgifters andel av prisen til abonnentene

Tabell 1. De viktigste statlige avgifter og gebyrer på kommunale VAR-tjenester

	Vann		Avløp		Avfall		SUM	
	Mill.kr	% av pris	Mill.kr	% av pris	Mill.kr	% av pris	Mill.kr	% av pris
Selvkost produksjon av tjenestene i 2008	4363		5135		3570		13068	
Innsamling av avfall					2285	51 %	2285	14 %
Gjenv/behandl. avfall eks. gebyrer og avgifter					1067	24 %	1067	6.5 %
Kapitalkostnader VA-anlegg	1745	32 %	2054	32 %			3799	23 %
Driftskostnader ekskl. gebyrer og avgifter	2559	47 %	3038	47 %			5596	34 %
Forbruksavgift elektrisk kraft	25	0.46 %	42	0.65 %	*	*		
Tilsyns- og saksb.gebyr Fylkesmannen			1.5	0.02 %	2.0	0.05 %	3.6	
Tilsynsavgift og saksb.gebyr Mattilsynet	34	0.62 %					34	
Tilsyns- og saksb.gebyr dammer NVE	0.47	0.01 %					0.5	
Sluttbehandlingsavgifter forbrenning					90	2.0 %	90	
Sluttbehandlingsavgift deponering					123	2.8 %	123	
Sum statlige avgifter og gebyrer (ikke mva)	59	1.1 %	43	0.67 %	215	4.8 %	318	1.9 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	1091	20 %	1284	20 %	893	20 %	3267	20 %
Prisen til abonnentene	5454	100 %	6418	100 %	4459	100 %	16334	100 %

*) Datagrunnlag ikke tilgjengelig via KOSTRA, men samlet avgift anslås til å være vesentlig lavere enn for vann og avløp, jf. kapittel 3.3.5

Som tabell 1 viser, betaler brukerne av de kommunale VAR-tjenestene i Norge totalt ca. 16,3 milliarder kroner i VAR-gebyrer iht. selvkostprinsippet. Av dette utgjør merverdiavgift 3,3 milliarder kroner og andre statlige avgifter og gebyrer 320 millioner kroner, noe som til sammen utgjør 21,9 % av prisen ut til brukerne.

Statlige myndighetshandlinger

Forurensningsmyndighetenes tilsyn og saksbehandling på avløps- og avfallsanlegg utøves av fylkesmannen. I tillegg har Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) ansvar for deklarasjonspliktig farlig avfall og grensekryssende transport av avfall. Klif og fylkesmannen krever inn gebyrer iht. gitte satser relatert til faktisk aktivitet. I forhold til abonnentprisen er ikke kostnadene store, men det kan være store kostnader for mindre kommuner de årene det er gjennomført revisjoner, endringer av konsesjoner m.m. Mattilsynets avgift for tilsyn med vannverkene er 20 ganger høyere i forhold til abonnentprisen, sammenliknet med gebyrer for avløp og avfall, og den kan ikke hevdes å være iht. selvkost. Vannverkene betaler også for NVEs tilsyn med vannforsyningsdammer. Denne avgiften utgjør imidlertid en betydelig mindre andel av abonnentprisen.

Sluttbehandlingsavgiftene på avfall

Forbrenningsavgiftene og deponiavgiften på avfall utgjør i snitt 4,8 % av prisen på avfallstjenesten. Pga. deponiforbudet mot biologisk nedbrytbart avfall som trådte i kraft 1.7.2009, vil omfang av deponering og tilhørende avgift bli kraftig redusert i årene framover. Sverige og Norge utgjør et felles marked for konkurranse om behandling av avfall. Den norske forbrenningsavgiften har gitt de svenske forbrenningsanleggene en konkurransefordel. Etter sterkt påtrykk fra avfallsbransjen, er forbrenningsavgiften i *Revidert nasjonalbudsjett* foreslått opphevet med virkning fra 1.10.2010.

Forbruksavgiften på elektrisk kraft

På vann- og avløpstjenesten utgjør energikostnader en vesentlig andel av driftskostnadene, i snitt anslagsvis 8 % for vann og 12 % for avløp. Vann- og avløpsanleggene betaler forbruksavgift på elektrisk kraft etter høy sats. Den statlige forbruksavgiften utgjør dermed hhv. 0,46 % for vann og 0,65 % for avløp av prisen til abonnentene.

Det er SSB som avgjør om det enkelte avfallsanlegg får lav sats eller høy sats for forbruksavgift på elektrisk kraft. Forbruksavgiften utgjør i gjennomsnitt 0,79 % av de totale behandlingskostnadene for forbrenningsanleggene, og vi har vurdert at energiforbruket og forbruksavgiften for avfallsanlegg som deponerer restavfallet er

vesentlig lavere. Ut fra dette og ut fra at gjenvinnings- og behandlingskostnadene gjennomsnittlig utgjør ca. 30 % av selvkost, kan vi si at forbruksavgiften utgjør en liten andel av selvkost i gjennomsnitt.

Merverdiavgift på vann fra vannverk

Iht. merverdiavgiftsregelverket har næringsmidler redusert sats for merverdiavgift på 14 %. Selv om vann er vårt viktigste næringsmiddel og alt vann fra vannverk må tilfredsstille krav til drikkevann, defineres ikke vann fra vannverk som næringsmiddel i merverdiavgiftsregelverket. Abonentene må derfor betale 25 % merverdiavgift.

Behov for endringer

Omfanget av statlige gebyrer og avgifter innen VAR-sektoren har økt betydelig de senere årene. Det er også flere tilsynsmyndigheter som har hjemmelsgrunnlag i regelverket til å innkreve nye gebyrer og avgifter, men som ikke praktiserer dette i dag. Utviklingen kan tyde på at andelen av VAR-gebyret som går til å finansiere statlige myndighetshandlinger, vil øke også i årene fremover med mindre det iverksettes en bevisst politikk om det motsatte.

For VAR-tjenestene, som er basert på selvkostprinsippet der brukerne av tjenesten dekker kostnadene, medfører statlige gebyrer og avgifter en direkte fordyring av tjenestene. Alternativt går dette på bekostning av nødvendige kvalitetsforbedrende tiltak.

KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann har følgende anbefalinger om endringer av den statlige gebyr- og avgiftspolitikken på vann-, avløps- og avfallsområdet:

- Tendensen til å finansiere statlige myndighetshandlinger med særskilte avgifter og gebyrer, gir høye administrative kostnader for staten og kommunene i forhold til inntektene staten får. Dette tilsier at det rent samfunnsøkonomisk kan være mer hensiktsmessig med finansiering direkte over Statsbudsjettet av myndighetenes tilsyn med kommunale VAR-tjenester.
- Dersom dagens ordninger med statlige gebyrer og avgifter innen VAR-sektoren skal opprettholdes, må alle de statlige myndighetene innrette seg iht. Finansdepartementets rundskriv R-112/2006 - *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*. Mattilsynets tilsynsavgift for vannverk synes å være noe i strid med Finansdepartementets retningslinjer. Tilsynsaktiviteten bør finansieres med gebyr og ikke avgifter, og der satsene står mer i forhold til Mattilsynets kostnader med å føre tilsyn med den enkelte virksomhet.
- Vann fra vannverk bør få redusert merverdiavgift til 14 % i likhet med andre næringsmidler. Dette ville gitt en mulighet for økt innsats til nødvendig vedlikehold og fornyelse av infrastrukturen uten økning i vannprisen ut til abonnentene.

English summary

This report is published in Norwegian by Norwegian Water BA (Norsk Vann BA).

Address: Vangsvegen 143, N-2317 Hamar, Norway
Phone: + 47 62 55 30 30
E-mail: post@norskvann.no
Website: www.norwegian-water.no / www.norskvann.no

Report no: 176 - 2010
Report title: Governmental fees and taxes on the municipal water, wastewater and waste services
Date of issue: 2010.08.01
Number of pages: 49

Keywords: Fees
Taxes
Governmental authority actions
Water, wastewater and waste

Author: May Rostad
Svein Annestad

ISBN: 978-82-414-0314-9
ISSN: 1504-9884 (printed edition)
ISSN: 1890-8802 (electronic edition)

Summary:

Interest organizations in the water, wastewater and waste sector (WWW), KS Enterprise, Waste Norway and Norwegian Water, have mapped the extent of governmental fees and taxes on the municipal WWW services and what percentage it constitutes of the price that subscribers pay.

In 2008, the users of the municipal water, wastewater and waste services in Norway paid a total of 16.3 billion NOK in costs under the full cost principle. Of this amount, value added tax (VAT) was 3.3 billion NOK and other governmental fees and charges 320 million NOK, which together accounted for 21.9 % of the cost to the subscribers. The state regulatory actions constitute a relatively modest share of the cost, but the difference is substantial between the authorities. The fees to the Norwegian Food Safety Authority was 0.62 % of the water price and the County Governor's audit of wastewater and waste services represented only 0.02 – 0.05 %.

The interest organizations' main position is that most governmental authority actions in the WWW field should be financed from the national budget. The disadvantage of fee funding is that it leads to higher administrative costs for the state and the municipalities and less predictability in the cost for the WWW businesses.

1. Metode

1.1. Regelverket for innkreving av gebyrer og avgifter

Kartleggingen av aktuelle lover, forskrifter og retningslinjer er utført dels ved gjennomgang av bransjens regelverksdatabaser og Lovdata, samt ved direkte kontakt med Klif, fylkesmenn, Mattilsynet, NVE og DSB for å avklare hvilke tilsynsoppgaver som dekkes inn med gebyrer og avgifter og grunnlaget for beregning av disse.

I tillegg har vi benyttet bransjeorganisasjonene KS Bedrift, Avfall Norge og Norsk Vann sin eksisterende oversikt og kunnskap om aktuelle problemstillinger, historiske utfordringer osv. knyttet til ulike typer statlige avgifter og gebyrordninger.

1.2. Innhente faktiske tall fra utvalgte VAR-virksomheter

Et utvalg av kommuner og deres VAR-selskaper ble kontaktet med et spørreskjema der vi ba dem gå i regnskapene for 2006-2008 og angi hvilke statlige gebyrer og avgifter de faktisk har betalt i disse årene. Gjennom denne kartleggingen fikk vi oversikt over variasjoner mellom kommunene, kvalitetssikret at vi hadde fanget opp alle aktuelle gebyrer og avgifter på sektoren samt fått klarhet i hvilken instans de betales inn til.

Kommuner ble valgt ut til å delta i prosjektet ut fra bl.a. følgende kriterier:

- Liten – mellomstor – stor kommune
- Geografisk spredning
- Kommuner som drifter alt innen VAR i egen regi
- Kommuner som drifter deler av eller hele VAR-sektoren i utskilte selskaper

Av totalt 17 kommuner og 7 VAR-selskaper som ble kontaktet, fikk vi svar fra følgende 10 kommuner og 5 selskaper:

- Fredrikstad
- Hamar
- Høyanger
- Larvik
- Lenvik
- Steinkjer
- Tinn
- Vestre Toten
- Sør-Varanger
- Oppdal
- FREVAR KF, Fredrikstads vann- avløps- og renovasjonsforetak
- Hias IKS, vann-, avløps- og renovasjonsselskap på Hedemarken
- LiBiR IKS, Lillesand og Birkenes Renovasjonsselskap
- SHMIL IKS, Søndre Helgeland Miljøverk
- SIM IKS, Sunnhordland Interkommunale Miljøverk

1.3. Kartlegge gebyrer og avgifter innkrevet av myndighetene

Følgende myndigheter ble tilskrevet og har rapportert:

- Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- Fylkesmannen i Østfold
- Fylkesmannen i Rogaland
- Fylkesmannen i Nordland
- Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) (tidligere SFT)

- Mattilsynet
- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

1.4. Beregning av nasjonale tall for innbetalte gebyrer og avgifter

For å beregne nasjonale tall for hvor stor andel av produksjonskostnadene og prisen til abonnentene som statlige gebyrer og avgifter utgjør, har vi benyttet data fra KOSTRA:

- Selvkost for de kommunale VAR-tjenestene
- Sum vannleveranse til de kommunale vannabonnentene
- Mengden husholdningsavfall
- Andel av restavfallet som blir hhv. deponert og ført til forbrenning
- Fordelingen av kostnader mellom KOSTRA-funksjonene for innsamling av avfall og gjenvinning og behandling av avfall

I tillegg har vi benyttet en del nøkkeltall fra andre rapporter og undersøkelser mht. andelen driftskostnader av selvkost på vann- og avløpstjenestene, energiforbruket på vann- og avløpsanlegg m.m. for å kunne beregne nasjonale nøkkeltall. Hva som er beregningsgrunnlag er gjort rede for i presentasjonen av resultatene i kapittel 3 i rapporten.

1.5. Drøfting av resultatene

De ulike gebyr- og avgiftsordningene er kategorisert og drøftet ut fra ulike perspektiv. Særskilte gebyr- og avgiftsordninger som skal finansiere statlige myndighetshandlinger, er drøftet iht. Finansdepartementets *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*. I tillegg er forskjeller i myndighetenes praksis drøftet.

De øvrige statlige forbruks- og miljøavgiftene er drøftet i forhold til uheldige og tildels utilsiktede virkninger av dagens praktisering, samt hvordan ulike regelverk kategoriserer VAR-virksomhetene prinsipielt forskjellig.

2. Regelverket

2.1. Tilsynsmyndigheter og regelverk for finansiering av tilsyn

Arbeidstilsynet

Lovgrunnlag

Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

§ 18-3 Gebyrer

(1) Virksomhet som går inn under denne lov, kan pålegges å betale til statskassen et årlig tilsynsgebyr eller gebyrer til dekning av utgifter til kontroll, godkjenning, sertifisering eller til pålagte undersøkelser eller prøver.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om slike gebyrer. Gebyrene er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Departementet kan i forskrift gi adgang for Arbeidstilsynet til å kreve refundert utgifter for undersøkelser og prøver som arbeidsgiveren etter loven har plikt til å utføre.

Aktuelle forskrifter

- *Forskrifter om arbeid ved avløpsanlegg*
- *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)*

Finansiering av tilsyn

Arbeidstilsynet krever ikke inn gebyrer for sine myndighetshandlinger.

De øvrige myndighetene som utfører tilsyn iht. internkontrollforskriften, krever heller ikke gebyr iht. denne forskriften, men iht. sine respektive sektorlover og forskrifter.

El-tilsynet

Lovgrunnlag

Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven)

§ 3. Kongen anordner i den utstrekning det finnes nødvendig, offentlig tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr. Kongen kan bestemme hvem som på sentralt nivå skal føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt. Dette sentrale tilsyn er tilsynsmyndighet etter denne lov.

§ 4. For myndighetenes tilsyn erlegges avgift til staten etter forskrift fastsatt av Kongen. I forskriften inntas bestemmelse om når og av hvem denne avgift skal erlegges.

Forskrifter

Forskrift om det lokale elektrisitetstilsyn og sakkyndige som utfører oppgaver for netteier

Finansiering av tilsyn

Kostnader forbundet med det lokale elektrisitetstilsyn (DLE tilsyn), dekkes innenfor netteiers årlige inntektsramme. Det er følgelig ikke separate gebyr for de som blir kontrollert.

Tilsynsmyndigheter for brann- og eksplosjonsvern

Lovgrunnlag

Lov om brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)

§ 28 Gebyr m.m.

Departementet kan gi forskrifter om avgifter og gebyr til dekning av utgiftene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter denne loven.

Myndigheter

Kommunestyret kan selv fastsette lokal forskrift om gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har et visst omfang av tilsyn med VAR-virksomheter knyttet til bygging av større anlegg og anlegg med biogass.

Finansiering av tilsyn

Det er ikke gitt forskrifter om betaling for DSB sitt tilsyn, og DSB krever følgelig ikke inn gebyr for sin tilsynsvirksomhet

Den enkelte kommune vedtar gebyr for feiing, som er en selvkosttjeneste.

Mattilsynet

Lovgrunnlag

Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)

Aktuelle forskrifter relatert til drikkevann

- *Forskrift om avgifter og gebyr i matforvaltningen*
- *Forskrift om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet*
- *Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)*

Andre forskrifter

Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav (forskrift om organisk gjødsel)

Denne forskriften gjelder blant annet behandling og bruk av avløps- og vannverksslam som gjødsel og jordforbedringsmiddel.

Finansiering av saksbehandling og tilsyn

Mattilsynets tilsynsvirksomhet og saksbehandling med vannverkene finansieres med avgifter og gebyrer iht. satser i forskriftene.

Forskrift om organisk gjødsel hjemler ikke innkreving av gebyrer eller avgifter for Mattilsynets tilsynsvirksomhet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Lovgrunnlag

Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Aktuelle forskrifter for vannverk

- *Forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften)*
- *Forskrift om internkontroll for å oppfylle lov om vassdrag og grunnvann*

Finansiering av tilsyn med dammer

NVEs saksbehandling og kontroll av dammer blir finansiert med gebyrer.

Statlige forurensningsmyndigheter – Fylkesmannen og Klif

Lovgrunnlag

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)

Aktuelle forskrifter

- *Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)*
- *Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften, som også er hjemlet i produktkontrollloven)*

Finansiering av saksbehandling og tilsyn

Forurensningsforskriften kap. 39 regulerer tilsynsmyndighetenes innkreving av gebyrer for saksbehandling og tilsyn.

2.2. Statlige avgiftsordninger

Lov om særavgifter

Loven hjemler særavgifter til staten uten hjemmel i andre lover.

Aktuell forskrifter

- *Forskrift om særavgifter kap. 3-12: Forbruksavgift på elektrisk kraft*
- *Forskrift om særavgifter kap. 3-13: Avgift på sluttbehandling av avfall*

Lov om merverdiavgift

Alle de tre VAR-tjenestene er omfattet av loven. Abonentene må derfor betale 25 % merverdiavgift av selvkosten for VAR-tjenestene.

Aktuelle forskrifter

Forskrift til merverdiavgiftsloven

Vann fra vannverk blir ut fra denne forskriften definert som ikke å være et næringsmiddel, og følgelig heller ikke berettiget til lav sats på 14 % merverdiavgift som andre næringsmidler:

§ 5-2-2. Varer som ikke anses som næringsmidler

(1) Med legemidler menes stoff, droger eller preparater som er legemiddel etter legemiddeloven § 2. Legemiddel som etter legemiddeloven skal ha markedsføringstillatelse, anses ikke som legemiddel før markedsføringstillatelse er gitt eller det er gitt særskilt unntak fra plikten til å ha slik tillatelse.

(2) Med tobakksvarer menes varer som er tobakksvare etter forskrift 6. februar 2003 nr. 141 om innhold i og merking av tobakksvarer § 3 nr. 1.

(3) Med alkoholholdige drikkevarer menes drikkevarer som inneholder mer enn 0,7 volumprosent alkohol.

(4) Med vann fra vannverk menes vann fra vannverk som nevnt i drikkevannsforskriften § 3 nr. 4.

2.3. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten

Hjemmels- grunnlag	Inn- krevings- instans	Avgifter og gebyrer	Beregnings- grunnlag
Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) Forvaltes av Mattilsynet.			
§ 21 Avgift og gebyr <i>Kongen kan i forskrifter pålegge virksomheter å betale gebyr for å dekke kostnader ved tilsyn, kontroll og særskilte ytelser, som utferdigelse av attester og godkjenninger, etter denne loven.</i> <i>Kongen kan i forskrifter pålegge virksomheter å betale en avgift på næringsmidler for å dekke kostnader ved tilsyn og kontroll etter denne loven, som ikke dekkes ved gebyr i medhold av første ledd.</i> § 23 Tilsyn og vedtak <i>Det sentrale, regionale eller lokale mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige vedtak for gjennomføring av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven, ...</i>			
Forskrift om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet	Mattilsynet	Godkjenning av vannforsyningssystem: • enkel: kr 7520 • omfattende: kr 37600 Endringsgodkjenning av vannforsynings-system: • enkel: kr 7520 • omfattende: kr 18800	Antall og type saker
Drikkevanns-forskriften	Mattilsynet	§ 17. Avgift og gebyr og tilsyn og kontroll For tilsyn og kontroll med vannforsyningssystem for minst 20 husstander herunder hytter eller minst 50 personer (§ 8-1): • Avgift på kr 0,05 pr. m³/år produsert vann begrenset oppad til 2 mill. kr/år Vannforsyningssystem som kun forsyner helseinstitusjoner og skoler/barnehager (§ 8-2) samt næringsvirksomheter (§ 10a) er unntatt plikt til å betale avgifter for tilsyn/kontroll: • Dersom slike anlegg leverer vann til andre virksomheter og personer, betales en avgift på kr 0,05 pr. m³/år For tilsyn og kontroll med vannforsyning fra ikke godkjenningspliktig vann-forsyningssystem betales gebyr etter brukt tid, med en timesats på kr 470 pr. påbegynt timeverk, begrenset oppad til ett dagsverk pr. tilsyn og kontroll.	Antall m ³ vann produsert

Hjemmels- grunnlag	Inn- krevings- instans	Avgifter og gebyrer	Beregnings- grunnlag
Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) Tilsynet med sikkerheten av norske vassdragsanlegg utføres av Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE. Med hjemmel i <i>vannressurslovens § 58, forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg § 8-3 og forskrift om internkontroll for å oppfylle lov om vassdrag og grunnvann § 10</i>, skal anleggseier betale et gebyr for dette tilsynet. § 2. <i>Hva loven regner som vassdrag og grunnvann</i> Som vassdrag regnes alt stillestående eller rennende overflatevann med årssikker vannføring, med tilhørende bunn og bredder inntil høyeste vanlige flomvannstand. Selv om et vassdrag på enkelte strekninger renner under jorden eller under isbreer, regnes det i sin helhet som vassdrag. Som vassdrag regnes også vannløp uten årssikker vannføring dersom det atskiller seg tydelig fra omgivelsene. Lovens regler for vassdrag gjelder også for: a) kunstige vannløp med årssikker vannføring unntatt ledninger og tunneler b) kunstige vannmagasiner som står i direkte samband med grunnvannet eller et vassdrag			
Forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg	NVE	§ 8-3 Gebyr NVE kan kreve inn gebyr til dekning av kostnader ved NVEs tilsyn, kontroll og godkjenning i henhold til denne forskrift og i henhold til forskrift om internkontroll for å oppfylle lov om vassdrag og grunnvann. Gebyret fastsettes ut fra en dams bruddkonsekvens, høyde og oppdemt magasinivolum. For mindre dammer eller andre vassdragsanlegg enn dammer kan det fastsettes minstesatser. Gebyrsatsene settes slik at gebyrene samlet ikke overskrider NVEs kostnader med kontrollen og til tiltak etter vannressursloven § 40 første ledd annet punktum. Eiere av vannforsyningsdammer betaler stort sett minstesatsen, som er satt til kr 2.000 pr. dam (uforandret siden 2003).	Omfanget av tilsyn og type tilsynsobjekt <u>Veileder:</u> Årsgebyr for sikkerhetstilsyn: Beregningsmodell
Forskrift om internkontroll for å oppfylle lov om vassdrag og grunnvann	NVE	§ 10 Gebyr NVE kan kreve inn gebyr til dekning av kostnader for tilsyn med oppfyllelse av denne forskrift. For oppfølging av bestemmelsene i forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg fastsettes gebyret ut fra en dams bruddkonsekvens, høyde og oppdemt magasinivolum. For mindre dammer eller andre vassdragsanlegg enn dammer kan det fastsettes minstesatser. For anlegg uten tilknytning til kraftproduksjon kan det fastsettes	Omfanget av tilsyn og type tilsynsobjekt <u>Veileder:</u> Årsgebyr for sikkerhetstilsyn: Beregningsmodell

Hjemmels- grunnlag	Inn- krevings- instans	Avgifter og gebyrer	Beregnings- grunnlag
		standardgebyrer.	
Lov om særavgifter Loven hjemler særavgifter til staten uten hjemmel i særlover.			
Forskrift om særavgifter Kap. 3-12: Forbruksavgift på elektrisk kraft	Toll- og avgifts- direktoratet via strøm- leveran- døren	Avgiften beregnes iht. forbruk av elektrisk kraft. Avgiftsplikten oppstår ved levering av kraft til forbruker og ved uttak til eget bruk hos nettselskap, transportør eller produsent. <u>Satser i 2009:</u> • Høy sats: 0,1082 kr/kWh • Lav sats: 0,0045 kr/kWh *) <u>Satser i 2010:</u> • Høy sats: 0,1101 kr/kWh • Lav sats: 0,0045 kr/kWh *) *) Lav sats er ikke aktuell for vannforsyningstjenesten	Forbruk i kWh

2.4. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgifter og gebyrer	Beregnings- grunnlag
Forurensningsloven Loven forvaltes av Klif, fylkesmannen og kommunene. <i>Forurensningslovens § 52a hjemler forurensningsmyndighetenes mulighet til å gi forskrifter om gebyrfinansiering av myndighetshandlingene og at gebyrene ikke skal overstige selvkost.</i>			
Forurensningsforskriften Forskriften forvaltes av Klif, fylkesmannen og kommunene. § 39-1. Virkeområde <i>Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder innkreving av gebyr for forurensningsmyndighetens arbeid med tillatelser etter forurensningsloven, herunder arbeid med beredskapskrav, beredskapsplaner og beredskapsøvelser mot akutt forurensning, samt for arbeid med kontroll av disse virksomhetene. Videre gjelder det kontroll med overholdelse av krav fastsatt i denne forskriften, forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) og forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), som alle er gitt i medhold av forurensningsloven.</i> <i>Med forurensningsmyndigheten menes Statens forurensningstilsyn eller fylkesmannen, avhengig av den til enhver tid gjeldende oppgavefordeling.</i> <i>Bestemmelsene gjelder ikke forurensningsmyndighetens arbeid med kommunale beredskapsplaner og beredskapsøvelser.</i> <i>Bestemmelsene gjelder ikke arbeid med tillatelser og kontroll som er omfattet av andre gebyrordninger gitt i medhold av forurensningsloven.</i> § 39-3. Generelle bestemmelser om gebyrene <i>I samsvar med § 39-3 til § 39-8 skal den ansvarlige for virksomheten betale gebyr til statskassen for forurensningsmyndighetens saksbehandling og kontrolltiltak.</i> <i>Gebyrene skal samlet sett ikke overstige forurensningsmyndighetens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollen.</i> <i>Forurensningsmyndigheten vedtar hvilken gebyrsats som skal gjelde i det enkelte tilfelle. Ved fastsettelse av gebyrsats etter § 39-4, § 39-5, § 39-7 og § 39-8 skal forventet ressursbruk knyttet til saksbehandlingen eller kontrolltiltaket legges til grunn.</i>			
Forurensningsforskriften Gebyrsatsene	Fylkesmannen	§ 39-4: For arbeid med fastsettelse av nye tillatelser skal det betales gebyr etter følgende satser: Kr 19200 / 50100 / 77500 / 108300 § 39-5: Endring av tillatelser. Gebyr etter følgende satser: Kr 5100 / 21000 / 44400 § 39-6: Gebyr for kontroll av inntil 1 dag for virksomheter med tillatelser:	Omfang av tilsyn og saksbehandling og gebyrsatser

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgifter og gebyrer	Beregnings- grunnlag
		Kr 4300 / 11200 / 14500 / 19300 § 39-7: Gebyr for kontroll av virksomheter uten tillatelse: Kr 2100 / 4200 / 10800 / 14100 / 18700 § 39-8: Gebyr systemrevisjon (flerdagstilsyn): Kr 43100 / 77600 / 130600 / 204600 § 39-9: For virksomheter som er EMAS-registrert eller ISO-14001 sertifisert kan det gis inntil 50 % red. for § 39-6/8. § 39-10: Når særlige grunner foreligger kan gebyrer reduseres eller frafalles.	
Lov om særavgifter Loven hjemler særavgifter til staten uten hjemmel i andre lover.			
Forskrift om særavgifter Kap. 3-12: Forbruksavgift på elektrisk kraft	Toll- og avgifts- direktoratet via strøm- leverandøren	Avgiften beregnes iht. forbruk av elektrisk kraft. Avgiftsplikten oppstår ved levering av kraft til forbruker og ved uttak til eget bruk hos nettselskap, transportør eller produsent. <u>Satser i 2009:</u> • Høy sats: 0,1082 kr/kWh • Lav sats: 0,0045 kr/kWh *) <u>Satser i 2010:</u> • Høy sats: 0,1101 kr/kWh • Lav sats: 0,0045 kr/kWh *) *) Lav sats er ikke aktuell for avløpstjenesten	Forbruk i kWh

2.5. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgift og gebyrer	Beregnings- grunnlag
Forurensningsloven Loven forvaltes av Klif, fylkesmannen og kommunene. <i>Forurensningslovens § 52a hjemler forurensningsmyndighetenes mulighet til å gi forskrifter om gebyrfinansiering av myndighetshandlingene og at gebyrene ikke skal overstige selvkost.</i>			
Forurensningsforskriften Forskriften forvaltes av Klif, fylkesmannen og kommunene. § 39-1. Virkeområde <i>Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder innkreving av gebyr for forurensningsmyndighetens arbeid med tillatelser etter forurensningsloven, herunder arbeid med beredskapskrav, beredskapsplaner og beredskapsøvelser mot akutt forurensning, samt for arbeid med kontroll av disse virksomhetene. Videre gjelder det kontroll med overholdelse av krav fastsatt i denne forskriften, forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften), forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) og forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), som alle er gitt i medhold av forurensningsloven.</i> <i>Med forurensningsmyndigheten menes Statens forurensningstilsyn eller fylkesmannen, avhengig av den til enhver tid gjeldende oppgavefordeling.</i> <i>Bestemmelsene gjelder ikke forurensningsmyndighetens arbeid med kommunale beredskapsplaner og beredskapsøvelser.</i> <i>Bestemmelsene gjelder ikke arbeid med tillatelser og kontroll som er omfattet av andre gebyrordninger gitt i medhold av forurensningsloven.</i> § 39-3. Generelle bestemmelser om gebyrene <i>I samsvar med § 39-3 til § 39-8 skal den ansvarlige for virksomheten betale gebyr til statskassen for forurensningsmyndighetens saksbehandling og kontrolltiltak.</i> <i>Gebyrene skal samlet sett ikke overstige forurensningsmyndighetens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollen.</i> <i>Forurensningsmyndigheten vedtar hvilken gebyrsats som skal gjelde i det enkelte tilfelle. Ved fastsettelse av gebyrsats etter § 39-4, § 39-5, § 39-7 og § 39-8 skal forventet ressursforbruk knyttet til saksbehandlingen eller kontrolltiltaket legges til grunn.</i>			
Forurensningsforskriften Gebyrsatsene	Fylkesmannen	§ 39-4: For arbeid med fastsettelse av nye tillatelser skal det betales gebyr etter følgende satser: Kr 19200 / 50100 / 77500 / 108300 § 39-5: Endring av tillatelser. Gebyr etter følgende satser: Kr 5100 / 21000 / 44400 § 39-6: Gebyr for kontroll av inntil 1 dag for virksomheter med tillatelser: Kr 4300 / 11200 / 14500 / 19300	Omfang av tilsyn og saksbehandling

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgift og gebyrer	Beregnings- grunnlag
		§ 39-7: Gebyr for kontroll av virksomheter uten tillatelse: Kr 2100 / 4200 / 10800 / 14100 / 18700 § 39-8: Gebyr systemrevisjon (flerdagstilsyn): Kr 43100 / 77600 / 130600 / 204600 § 39-9: For virksomheter som er EMAS-registrert eller ISO-14001 sertifisert kan det gis inntil 50 % red. for § 39-6/8 § 39-10: Når særlige grunner foreligger kan gebyrer reduseres eller frafalles	
Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall Saks-behandlings-gebyr	Klif	Kap. 12 – Gebyr for deklarerings av farlig avfall: • Kr 45 pr. tonn inntil 1000 tonn • Minstesats pr. faktura: Kr 100 Kap. 13 – Grensekryssende transport av avfall: • Import: Kr 3800 • Eksport: Kr 8200	Tonn farlig avfall Antall saker
Lov om særavgifter Loven hjemler særavgifter til staten uten hjemmel i andre lover.			
Forskrift om særavgifter Kap. 3-13: Avgift på sluttbehandling av avfall	Toll- og avgifts- direktoratet	§ 3-13-4. Avgift på sluttbehandling av avfall levert til deponi Avgiftsplikten omfatter alt avfall innlevert til sluttbehandling ved deponi med følgende unntak: • Ikke-forurensende jordmasser mv til endelig sluttbehandling på deponi omfattes ikke av avgiftsplikten • Materialet som ikke inneholder organisk karbon (uorganisk materiale) og som legges på særskilt avgrenset område, omfattes ikke av avgiftsplikten • Jord- og løsmasser som ble forurensset før 1.1.1999 omfattes ikke av avgiftsplikten	Antall tonn avfall som deponeres

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgift og gebyrer	Beregnings- grunnlag
		Deponiavgift på deponering av avfall: • 2010: Kr 275 pr. tonn (satsen redusert fra 2009 pga deponeringsforbud fra 1.7.2009) • 2009: Kr 447 pr. tonn Avgift på avfall som deponeres med dispensasjon fra deponiforbud: • 2010: Kr 455 pr. tonn • 2009: Kr 447 pr. tonn	
	Toll- og avgifts- direktoratet	§ 3-13-5 Sluttbehandlingsavgifter forbrenningsanlegg Avgiften består av en generell CO₂-avgift og en avgift basert på reell måling av utslippet til luft. (1) Avgiftsplikten omfatter utslipp til luft av støv samt flere gasser ved forbrenning av avfall innlevert til sluttbehandling ved forbrenningsanlegg. (2) Energianlegg i industrien som kun benytter avfallsbaserte brensler i produksjonen, anses som gjenvinningsanlegg og omfattes ikke av avgiftsplikten. (3) Anlegg som ikke brenner avfall som inneholder fossilt materiale, skal ikke betale avgift for utslipp av CO₂. Avfallsfraksjonene til forbrenning skal være positivt utsortert, og det må dokumenteres at avfallet ikke inneholder fossilt materiale. Avgiftsplikten oppstår ved utslipp til luft av avgiftspliktige stoffer fra forbrenning av avfall. For CO₂ oppstår avgiftsplikten ved innlevering av avfall til forbrenning. Forbrenningsavgiften blir i revidert nasjonalbudsjett fjernet med virkning fra 1.10.10.	Stoffer målt i utslippet CO₂-avgift beregnes fra mengde innlevert i tonn til forbrenning
Forskrift om særavgifter Kap. 3-19: NO_x avgift forbrennings- anlegg	Toll- og avgifts- direktoratet	§ 3-19-1. NO_x avgift for forbrenningsanlegg b) motorer, kjeler og turbiner med samlet installert innfyrt effekt på mer enn 10 MW	Kg NO _x målt i utslippet

Hjemmels- grunnlag	Innkrevings- instans	Avgift og gebyrer	Beregnings- grunnlag
		Forbrenning av avfall som omfattes av sluttbehandlingsavgiften, er i dag unntatt fra avgift på utslipp av NOx. Ved fjerning av forbrenningsavgiften vil utslipp fra forbrenningsanlegg bli omfattet av NOx avgiften, dersom de faller inn under gjeldende bestemmelser om avgiftsplikt. NOx avgiften utgjør i 2010 16,14 kroner pr kg utslipp av NOx og tilsvarer om lag avgiftssatsen på utslipp av NOx i slutt-behandlingsavgiften.	
Forskrift om særavgifter Kap. 3-12: Forbruksavgift på elektrisk kraft	Toll- og avgifts-direktoratet via strøm-leverandøren	Forbruksavgift på elektrisk kraft Avgiftsplikten oppstår ved levering av kraft til forbruker og ved uttak til eget bruk hos nettselskap, transportør eller produsent. Det er mange unntak i forhold til hva kraften brukes til. Blant de mest fremtredende unntakene kan nevnes: • Redusert sats for industri, bergverk og arbeidsmarkedsbedrifter som utøver industriproduksjon • Redusert sats for fjernvarme-produsenter (som bl.a. avfallsforbrenningsanlegg) • Avgrensing mot administrasjonsbygg • Avgiftsfritak for kraft produsert i energigjenvinningsanlegg og mikrokraftverk • Avgiftsfritak for kraft som leveres til bestemte formål • Avgiftsfritak for deltakere i godkjente energieffektiviseringsprogram • Avgiftsfritak for kraft som brukes i veksthusnæringen • Avgiftsfritak for leveranser av elektrisk kraft i tiltaks-sonen De ulike forbrenningsanleggene blir definert ulikt iht. kriteriene over pga. ulike næringskoder. <u>Satser i 2009/2010:</u> • Høy sats: 0,1082/0,1101 kr/kWh • Lav sats: 0,0045/0,0045 kr/kWh	Forbruk i kWh og sats iht. tildelt næringskode fra SSB Næringsgrupper SN2007

2.6. Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av myndighetshandlinger

Det er i Rundskriv R-112/2006 fra Finansdepartementet gitt *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*. Et relevant utdrag fra retningslinjene er gjengitt her, men det henvises til retningslinjene for en fullstendig redegjørelse:

Innledning

Statlige myndighetshandlinger finansieres normalt ved ordinære bevilgninger over statsbudsjettet. Finansdepartementet redegjør i dette rundskrivet for hvilke vilkår som bør være oppfylt dersom det på et område vurderes å innføre gebyr- eller avgiftsfinansiering. Retningslinjene omhandler både vilkårene for å etablere en gebyr- eller sektoravgiftsordning og hvordan gebyrer og sektoravgifter skal fastsettes.

Formål

Gebyrene har et begrenset statsfinansielt formål. Begrensningen ligger i at de ikke kan overstige kostnadene ved å utføre bestemte offentlige myndighetshandlinger som betales av dem som mottar handlingene. Også sektoravgifter har et begrenset statsfinansielt formål. Begrensningene er imidlertid her mindre enn for gebyrene. Den eneste begrensningen er at avgiftsinntektene ikke må overstige kostnadene ved det tiltaket eller virksomheten som avgiften skal finansiere. Både gebyrer og avgifter kan ha formål utover de statsfinansielle. De kan således begge på noe ulikt vis brukes til å påvirke borgernes handlingsmønster på et bestemt område.

Objekt

Objektet for gebyrer er ulike offentlige myndighetshandlinger som er av en slik art at de kan leveres til individuelle mottakere. Det er få begrensninger på hva som kan være objektet for sektoravgifter, men ofte vil det være knyttet til omsetning, innførsel, produksjon, eie eller bruk.

Subjekt

Gebyrplikten er knyttet til den som mottar den offentlige myndighetshandlingen. Sektoravgifter kan legges på mange ulike aktører, for eksempel en selger, kjøper, importør, produsent, eier eller bruker. Avgiftsplikten kan være også være knyttet til den som nyter godt av det avgiftsfinansierte tiltaket, men vil ofte ikke være det.

Hjemmelsgrunnlag

Både gebyrer og sektoravgifter krever normalt hjemmel i lov. Myndigheten til den nærmere utformingen av gebyrene og sektoravgiftene er som regel delegert til forvaltningen. Sektoravgifter skiller seg fra fiskalavgifter, som regnes som skatter i Grunnlovens forstand. og derfor vedtas av Stortinget i forbindelse med årlige plenarvedtak iht. Grunnlovens § 75 bokstav a.

Vilkår for innføring av nye gebyrer

Grunnvilkåret for å etablere en gebyrordning er at det offentlige utfører - klart definert myndighetshandling overfor betaleren, og at det ikke betales for noe annet eller mer. Dette grunnvilkåret bør håndheves konsekvent.

Gebyret bør gi incitamenter til å påvirke de ulike aktørenes handlemåte i samfunnsøkonomisk rasjonell retning. Dette kan skje ved at:

- gebyret bidrar til å redusere overskuddsetterspørsel etter vedkommende myndighetshandling (avsilingseffekt), eller ved at*
- gebyret belaster næringsvirksomhet, og dermed påvirker prissettingen for virksomhetens varer og tjenester og etterspørselen etter disse.*

Gebyrordningen bør være rasjonell ut fra en fiskalbetraktning. Kostnadene ved å administrere gebyrordningen, for private og det offentlige samlet, bør stå i rimelig forhold til gebyrinntektene.

Det bør vises tilbakeholdenhet med å knytte merinntektsfullmakter til gebyrinntekter, eller la slike inntektsmuligheter påvirke fastleggelsen av de budsjettmessige utgiftsrammene for en statlig virksomhet.

Prinsipper for fastsettelse av gebyrer

Enhver virksomhet som omfattes av retningslinjene, skal ved forespørsel kunne redegjøre for beregningene som ligger til grunn for gebyrets størrelse.

Vilkår for innføring av nye sektoravgifter

Det bør utvises stor tilbakeholdenhet med å innføre sektoravgifter for å finansiere statlige utgifter, med unntak for tilfeller hvor sektoravgifter finansierer fellestiltak overfor en næring og avgiftene betales av næringen selv (for eksempel i forbindelse med virksomheten til tilsynsorganer).

Avgiftsordningen bør være rasjonell ut fra en fiskalbetraktning. Kostnadene ved å administrere avgiftsordningen, for private og det offentlige samlet, bør stå i rimelig forhold til avgiftsinntekten.

Sektoravgifter bør ikke etableres på grunnlag av rene gebyrprinsipper. Dersom forholdene ligger til rette for å etablere en gebyrordning, bør denne finansieringsordningen velges.

Prinsipper for fastsettelse av sektoravgifter

Hovedformålet med sektoravgiftene er helt eller delvis å finansiere utgiftene til bestemte tiltak. De må således i utgangspunktet fastsettes slik at de oppfyller sitt finansieringsformål og deretter løpende justeres slik at dette formålet fortsatt blir ivarettatt.

3. Resultater av kartleggingen

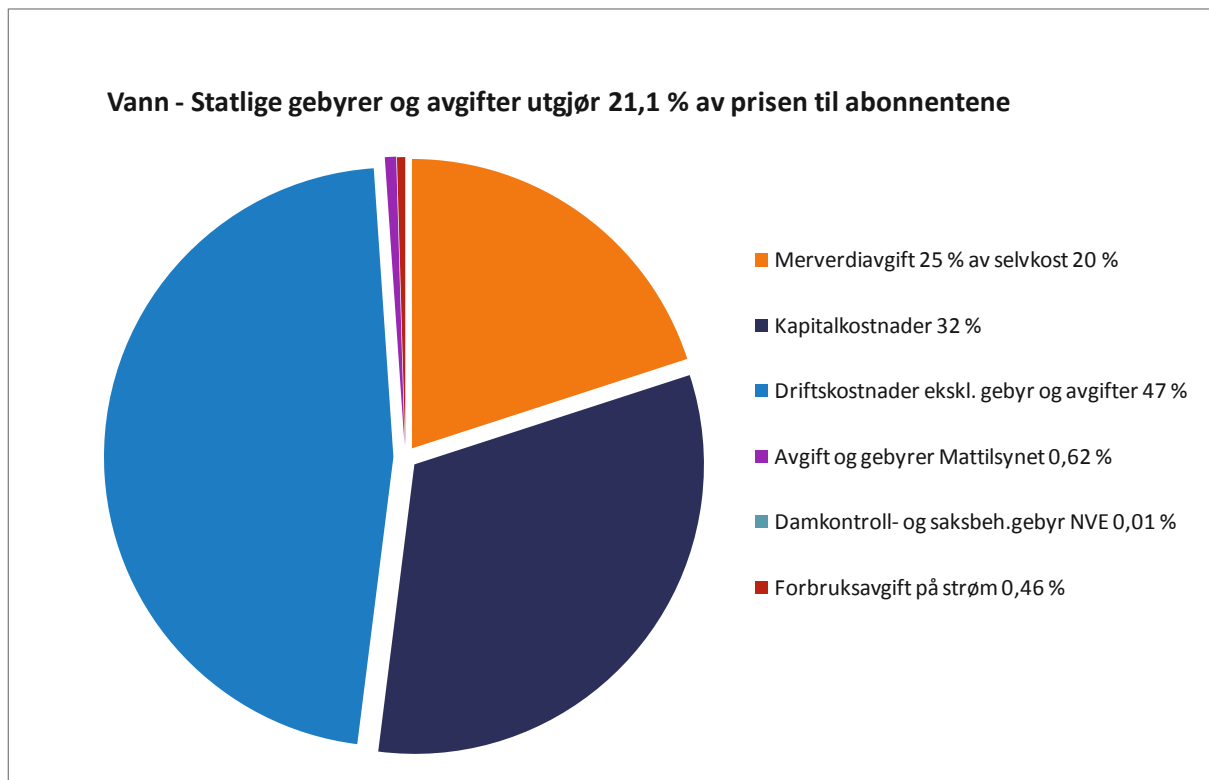
I de følgende delkapitlene er resultatene fra kartlegging og beregning av nasjonale tall presentert. For hver gebyr- og avgiftsordning er det dokumentert hvordan beregningen av nasjonale tall er framkommet.

3.1. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten

For å få kartlagt og beregnet omfanget av statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningsområdet, har vi basert oss på følgende datakilder:

- Innbetalte gebyrer til Mattilsynet og NVE
- Betalte avgifter og gebyrer i 10 kommuner
- Data om selvkost fra KOSTRA

Summen av statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten utgjorde 21,1 % av prisen som abonnentene betalte i 2008, se figur 3.1 og tabell 3.1.

Figur 3.1. Statlige gebyrer og avgifters andel av prisen på vann til abonnentene

Tabell 3.1. Statlige avgifter og gebyrer på kommunal vannforsyning i 2008

VANNFORSYNING	Mill.kr	% av selvkost	% av drifts-kostnadene	% av prisen til abonnent
Selvkost vann	4363			
Kapitalkostnader	1745	40 %		32 %
Driftskostnader ekskl. gebyrer og avgifter	2559	59 %	97.7 %	47 %
<i>Avgift og gebyrer Mattilsynet</i>	34	0.78 %	1.30 %	0.62 %
<i>Damkontroll- og saksbeh.gebyr NVE</i>	0.47	0.01 %	0.02 %	0.01 %
<i>Forbruksavgift elektrisk kraft</i>	25	0.57 %	0.95 %	0.46 %
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	59	1.4 %	2.3 %	1.1 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	1091	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	5454	125 %		100 %

Ut fra tabell 3.1 ser vi at brukerne av den kommunale vannforsyningstjenesten i Norge i 2008 betalte 5,45 milliarder kroner i vanngebyr iht. selvkost. Av dette utgjør merverdiavgift 1,1 milliarder kroner og andre statlige gebyrer og avgifter 59 millioner kroner, noe som til sammen utgjør 21,1 % av prisen til abonnentene. Mattilsynets tilsynsavgift og saksbehandlingsgebyrer utgjør 0,62 % av vannprisen og gebyrene til NVE for kontroll med vannverksdammer utgjør i snitt 0,01 %. Forbruksavgiften for elektrisk kraft utgjør i snitt omlag 0,46 % av vannprisen, og merverdiavgiften utgjør 20 %. Grunnen til at merverdiavgiften på 25 % utgjør kun 20 % av vannprisen, er at det er selvkost som utgjør grunnlaget for beregning av merverdiavgiften.

Vannverkernes driftskostnader utgjør ca 60 % av selvkostgrunnlaget. Bortsett fra merverdiavgiften, som innbyggerne og andre ikke-avgiftspliktige abonnenter betaler, må de øvrige statlige gebyrer og avgiftene dekkes inn over driftsbudsjettet. 59 mill. kr i statlige gebyrer og avgifter utgjør 2,3 % av driftskostnadene for produksjon av vannforsyningstjenesten.

3.1.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av kommunene

Kartleggingen i 10 utvalgte kommuner som deltok i spørreundersøkelsen, verifiserer at det kun er Mattilsynet og NVE som krever inn gebyrer og avgifter på vannforsyningen for sin myndighetsutøvelse. Tabell 3.2 viser hva kommunene betalte i avgifter og gebyrer for årene 2006-2008 og variasjonen mellom kommunene.

Selvkost for de aktuelle 10 kommunene i 2008 utgjorde totalt 220 mill. kr. I 2008 betalte de totalt 2 mill. kr i gebyrer og avgifter for statlige myndighetshandlinger på vannforsyningen, noe som utgjør 0,9 % av selvkost i snitt. Det er avgiften til Mattilsynet som er den desidert største og som utgjør fra 0,7 % til 1,8 % av selvkost for disse 10 kommunene.

Tabell 3.2 viser også variasjon i betalte gebyrer og avgifter for de tre årene. Vi ser at det er en viss økning, men dette antas å skyldes økt vannproduksjon og ikke økt avgift til Mattilsynet. Kommunene betaler avgift i forhold til vannproduksjonen, og avgiftssatsen har vært den samme, 0,05 kr/m³, i alle tre årene.

Tabell 3.2. Kartlegging av betalte gebyrer og avgifter på vann i utvalgte kommuner i 2006-2008

År	Statlige avgift og gebyrer	Enhet	Fredrikstad	Larvik	Hamar	Steinkjer	Vestre Toten	Lenvik	Sør-Varanger	Oppdal	Tinn	Høyanger	SUM/Middel
		Innbyggere	73000	41400	28200	20750	12600	11000	9600	6600	6000	4400	
2006	Avgift og gebyrer Mattilsynet	1000 kr	674	322	143	150	116	80	159	42	63	54	1804
	NVE tilsyn med dammer	1000 kr	2						3			2	7
													0
	Sum avgifter og gebyrer	1000 kr	676	322	143	150	116	80	162	42	63	56	1810
2007	Avgift og gebyrer Mattilsynet	1000 kr	751	323	143	150	116	82	144	44	129	52	1934
	NVE tilsyn med dammer	1000 kr	2						3			2	7
													0
	Sum avgifter og gebyrer	1000 kr	753	323	143	150	116	82	147	44	129	54	1942
2008	Avgift og gebyrer Mattilsynet	1000 kr	765	328	148	150	120	66	143	47	181	49	1997
	NVE tilsyn med dammer	1000 kr	3						3			2	8
													0
	Sum avgifter og gebyrer	1000 kr	768	328	148	150	120	66	146	47	181	51	2005
	Selvkost vann	1000 kr	77819	47100	20700	20000	11800	12600	9430	6170	10080	4220	219919
	Andel av selvkost	% selvkost	1.0 %	0.7 %	0.7 %	0.8 %	1.0 %	0.5 %	1.5 %	0.8 %	1.8 %	1.2 %	0.9 %

Kommentarer til avgift- og gebyrene:

Flere av kommunene har kommentert at avgiften til Mattilsynet er altfor høy.

3.1.2. Mattilsynets innkreving av avgifter og gebyrer i 2008

Totale inntekter av avgifter og gebyrer fra kommunale og private vannverk:

Mattilsynet har gitt oversikt over hva de har krevet inn av godkjenningsgebyrer og tilsynsavgifter fra vannverk i Norge i 2008:

1. Inntekter iht. *forskrift om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet:*

Sum inntekter for 2008 utgjør 1,05 mill. kr og fordeler seg på følgende måte:

- Godkjenning av vannforsyningssystem – enkel: 53 %
- Godkjenning av vannforsyningssystem – omfattende: 26 %
- Endringsgodkjenning av vannforsyningssystem - enkel: 3 %
- Endringsgodkjenning av vannforsyningssystem – omfattende: 18 %

2. Inntekter tilsynsavgifter i 2008 iht. *drikkevannsforskriftens § 17:*

- Sum avgiftsinntekter: 32,998 mill. kr
- Antall gjennomførte kontroller: 1421

Inntekt pr. kontroll i 2008 var ut fra dette 23.222 kr/kontroll. Med kontroller menes både tilsynsbesøk og mer grundige revisjoner.

Antall tilsynsobjekter på vannområdet er 4481, hvorav ca. 1600 er godkjenningspliktige vannforsyningssystemer > 50 personer.

Planlagte tilsyn og revisjoner for hele landet i 2010 er:

- Antall planlagte inspeksjoner: 1181
- Antall planlagte revisjoner: 399

Basert på KOSTRA-data om vannproduksjon i 2008 for 430 norske kommuner skulle avgiften til Mattilsynet vært 33,5 mill. kr. Mattilsynet krevde i 2008 inn avgift for totalt 32,9 mill. kr fra alle vannverk, inkl. de private. Dette er et avvik mellom teoretisk og reell innkreving av avgifter på over 0,5 mill. kr.

Variasjoner i virkningen av Mattilsynets tilsynsavgift

Basert på teoretisk beregnet tilsynsgebyr til Mattilsynet på 0,05 kr/m³ og registrert vannproduksjon i KOSTRA for 2008, har vi vurdert hvor stor andel avgiften utgjør av hhv. selvkost og driftsutgiftene for kommunens vannforsyning. Basert på kvalitetssikret selvkostregnskap for 37 kommuner som var deltakere i Norsk Vanns benchmarking i 2009, utgjør driftskostnadene i middel 60 % av selvkost.

Virkningen av avgiften varierer svært mye i forhold til kommunens totale kostnader for vannforsyningstjenesten. Middelverdien for alle 400 kommunene som har registrert data i 2008, er at avgiften i middel utgjør 0,78 % av selvkost og 1,29 % av driftskostnadene. Maksverdien er 3,6 % av selvkost og 6,8 % av driftskostnadene. Minimumsverdien er 0,01 % av selvkost og 0,02 % av driftskostnadene.

Tabell 3.3 viser de kommunene som betaler mest avgift i forhold til selvkost basert på en teoretisk beregning av avgiften ut fra registrert vannproduksjon. Andel driftskostnader er hentet fra KOSTRA for disse kommunene.

Tabell 3.3. Kommuner som teoretisk sett betaler mest avgift til Mattilsynet i forhold til selvkost i 2008

Kommuner	Selvkost vann 1000 kr	Drifts- kostnader 1000 kr	Kapital- kostnader 1000 kr	Vann- leveranse 1000 m3	Avgift Mattilsynet (beregnet teoretisk)		
					Avgift 1000 kr	Avgift % av selvkost	Avgift % av drifts- kostnadene
Bærum	93564	49335	44229	18704	935	1.0 %	1.9 %
Kristiansand	48371	33922	14448	13261	663	1.4 %	2.0 %
Halden	20000	16217	3783	5965	298	1.5 %	1.8 %
Vågan	10690	4880	5810	3306	165	1.5 %	3.4 %
Tinn	10080	5406	4674	2990	149	1.5 %	2.8 %
Sør-Varanger	9426	6900	2526	2781	139	1.5 %	2.0 %
Ørsta	6870	4021	2849	2070	104	1.5 %	2.6 %
Øygarden	5569	5569	0	1757	88	1.6 %	1.6 %
Nordkapp	4445	2998	1447	1422	71	1.6 %	2.4 %
Båtsfjord	4363	2286	2077	3100	155	3.6 %	6.8 %
Berg	3366	2035	1331	1588	79	2.4 %	3.9 %
Storfjord	2590	1338	1252	850	43	1.6 %	3.2 %
Loppa	1691	1288	403	1000	50	3.0 %	3.9 %
Lærdal	1661	1161	500	615	31	1.9 %	2.6 %
Nes (Busk.)	1285	1128	157	523	26	2.0 %	2.3 %
Selvkost 400 kommuner	4318214	2590928	1727286	Middel 400 kommuner		0.78 %	1.29 %
				Maks 400 kommuner		3.6 %	6.8 %
				Min. 400 kommuner		0.01 %	0.02 %

3.1.3. Forholdet mellom avgiftsinntektene og Mattilsynets tilsynsarbeid

Vi har undersøkt omfanget av tilsyn og revisjoner for noen vannverk for å sammenligne inntektene fra innkrevde avgifter med estimert forbruk av ressurser for myndighetshandlingene for disse vannverkene. Tabell 3.4 viser resultatet av undersøkelsen fra Bergen kommune sine vannverk og for Vestfold interkommunale vannverk (VIV) for årene 2006-2009.

Tabell 3.4. Eksempel på betalt avgift til Mattilsynet og omfanget av tilsyn og revisjoner

Eksempel 1: Bergen kommune. Bergen har to kommunale vannverk, der "Bergen vannverk" består av fire hovedkilder med vannbehandlingsanlegg

År	Tilsyn	Revisjoner	Estimerte dagsverk	Estimerte kostnader	Betalt avgift til Mattilsynet kr		
					Bergen vannverk	Risnæs vannverk	Sum
2006	6	2	34	272 000	2 000 000	1 250	2 001 250
2007	3	4	41	328 000	2 000 000	1 003	2 001 003
2008	0	0	0	0	2 000 000	968	2 000 968
2009	1	2	19	152 000	2 000 000	979	2 000 979
Sum	10	8	94	752 000	8 000 000	4 200	8 004 200

Eksempel 2: Vestfold interkommunale vannverk, VIV. Vannverket består av to hovedkilder med behandlingsanlegg

År	Tilsyn	Revisjoner	Estimerte dagsverk	Estimerte kostnader	Betalt avgift til Mattilsynet kr		
2006	2	0	6	48 000			1 200 000
2007	1	1	11	88 000			1 200 000
2008	2	0	6	48 000			1 200 000
2009	1	1	11	88 000			1 200 000
Sum	6	2	34	272 000			4 800 000

Vi har benyttet følgende nøkkeltall i vårt estimat av Mattilsynets antatte ressursbruk:

Estimat dagsverk pr. tilsynsbesøk inkl. forberedelser, tilsyn og rapportering:	3
Estimat dagsverk pr. revisjon inkl. forberedelser, tilsyn og rapportering:	8
Timekostnader inkl. alle kostnader	1000

Vi ser av tabell 3.4 at Bergen kommune har betalt over 8 mill. kr i tilsynsavgift til Mattilsynet for de fire årene 2006-2009. Mattilsynets kostnader estimeres til å være under 0,8 mill. kr. Vestfold interkommunale vannverk har betalt 4,8 mill. kr i tilsynsavgift for samme periode. Tilsvarende er det grunn til å anta at Mattilsynets kostnader med tilsynet er under 0,3 mill. kr i denne perioden.

Dette dokumenterer svært store avvik mellom inntekter fra tilsynsavgiften og Mattilsynets faktiske kostnader ved større vannverk.

3.1.4. Innkreving av gebyrer til Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE

Alle eiere av vassdragsanlegg som har inngrep plassert i konsekvensklasse 1, 2 eller 3, skal betale for det sikkerhetstilsyn som NVE utfører i tilknytning til vassdragsanlegg. Hjemmelen er *forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg § 8-3*.

NVE har registrert totalt 140 eiere som har dammer i tilknytning til vannforsyningsanlegg. Eiere av vannforsyningsdammer betaler stort sett minstesatsen, som er satt til kr 2.000 pr. dam. Denne satsen er uforandret siden 2003. Den eieren som betalte mest i 2008, var Oslo kommune med kr 81.838, hvilket utgjør 0,02 % av selvkost for vannforsyningstjenesten i Oslo kommune.

For 2008 og 2009 krevde NVE inn ca. 15 mill. kr pr. år for tilsyn og kontroll med alle landets vassdragsanlegg, uavhengig av formål. Av dette betalte eiere av vannforsyningsdammer totalt 0,47 mill. kr. Dette inkl. også eiere av private vannverk,

men vi antar at disse utgjør en veldig liten andel av dette. Vi har derfor valgt å benytte 0,47 mill. kr som beregningsgrunnlag for 2008 i denne rapporten.

Summen av selvkost for vannforsyning i kommunene i Norge i 2008 var 4363 mill. kr. Gebyrene til NVE utgjør i gjennomsnitt 0,01 % av selvkost.

NVE har hatt følgende omfang av gjennomførte tilsyn med vannforsyningsanlegg de siste årene:

- 2006: 37 tilsyn
- 2007: 40 tilsyn
- 2008: 23 tilsyn
- 2009: 28 tilsyn

Med 140 eiere av vannforsyningsdammer og en gjennomsnittlig tilsynsfrekvens på 32 tilsyn pr. år, kan vi anta at vannverkseierne må påregne tilsyn hvert 4,4 år. Inntekter pr. tilsyn blir da i snitt 14.600 kr/tilsyn.

3.1.5. Energikostnader og forbruksavgift på elektrisk kraft

Basert på estimering av energiforbruket på vannforsyningsanlegg i Norsk Vanns rapport B8/2007 "Forprosjekt energinettverk i VA-sektoren", er energikostnadene for den kommunale vannforsyningen i middel estimert til å utgjøre ca. 4 % av selvkost.

I 2009 ble det innhentet data fra KOSTRA-regnskapet for kommunene som deltar i Norsk Vanns benchmarkingsprosjekt. 25 av deltakerkommunene har kun vannproduksjon i egenregi, slik at vi kan beregne middelverdien for energiforbruket for både produksjon og distribusjon av vann. Middelverdi for disse 25 kommunene (store og små) ble beregnet til 6,9 % av selvkost.

Vi har derfor benyttet middelverdien av disse to undersøkelsene som grunnlag for å beregne hvor stor andel den statlige forbruksavgiften for elektrisk kraft utgjør av selvkost, dvs. 5,3 % av selvkost.

Alle vannverk kjøper strøm med høy sats for forbruksavgift på strøm til staten. For 2009 var forbruksavgiften 0,1082 kr/kWh. Vi har benyttet 1 kr/kWh som nøkkeltall for omregning av energiforbruk til energikostnad og motsatt. Forbruksavgiften utgjør iht. disse beregningene i gjennomsnitt hhv. 0,57 % av selvkost og 0,90 % av driftskostnadene for vannforsyningen. Vi har benyttet 0,57 % som nøkkeltall for beregningen av hvor stor andel forbruksavgiften utgjør av prisen til abonnentene i tabell 3.1.

Tabell 3.5 viser beregningsgrunnlaget for forbruksavgiften for elektrisk kraft for den kommunale vannforsyningstjenesten.

Tabell 3.5. Grunnlag for beregning av statlig forbruksavgift på strøm for kommunal vannforsyning

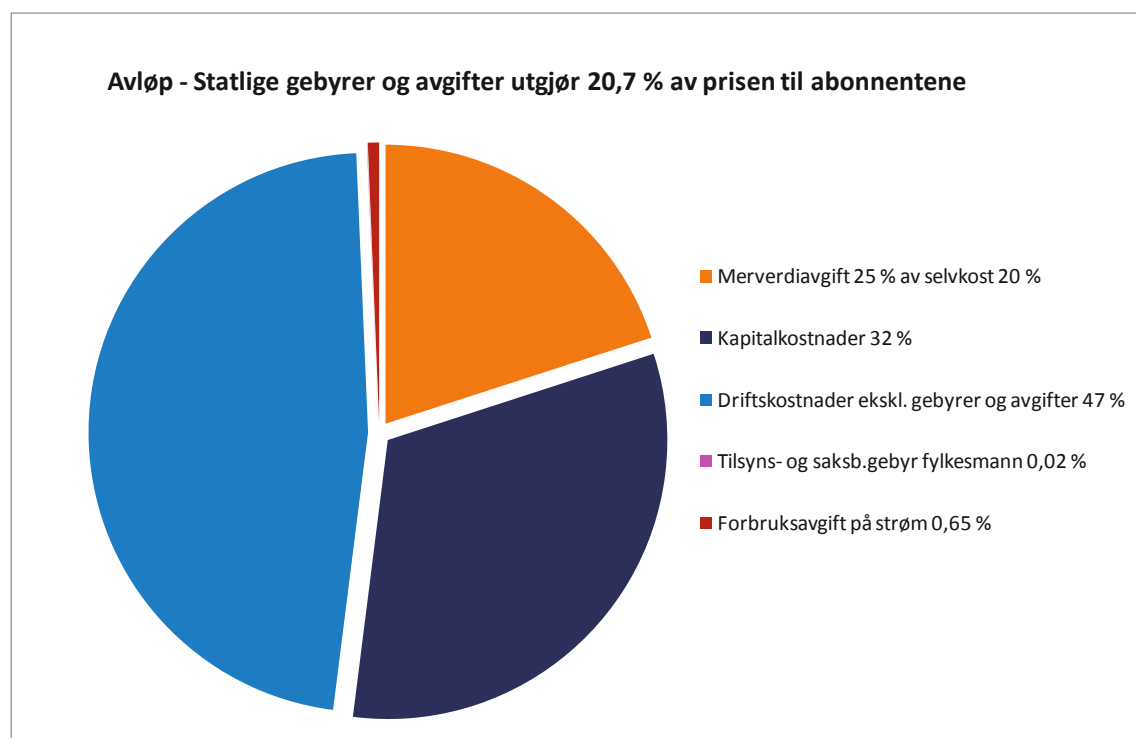
Beskrivelse	Enhet	NV B8/2007	KOSTRA-09 Snitt 25 kommuner	Middel- verdi
Vannforsyningsnettet totalt forbruk	kWh/år	94941		
Vannbehandlingsanlegg totalt forbruk	kWh/år	163989000		
Vann sum beregnet forbruk	kWh/år	164083941		
Energikostnader 1 kr/kWh	1000 kr	164084		
Forbruksavgift 0,1082 kr/kWh	1000 kr	17754		
Selvkost vann alle kommuner 2008	1000 kr	4363214		
60 % driftskostnader i snitt	1000 kr	2617928		
Energikostnader % av selvkost	%	3.8 %	6.9 %	5.3 %
Energikostnader % av driftskostnadene	%	6.3 %	10 %	8.3 %
Forbruksavgift strøm % av selvkost	%	0.41 %	0.74 %	0.57 %
Forbruksavgift strøm % av driftskostn.	%	0.68 %	1.1 %	0.90 %

3.2. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten

For å få kartlagt og beregnet omfanget av statlige gebyrer og avgifter på avløpsområdet, har vi basert oss på følgende datakilder:

- Innbetalte gebyrer til fylkesmenn i fire fylker
- Betalte avgifter og gebyrer i 10 kommuner
- Data om selvkost fra KOSTRA

Sum statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten er beregnet til å utgjøre 20,7 % av prisen som abonnentene betalte i 2008, se figur 3.2 og tabell 3.6.

Figur 3.2. Statlige avgifter og gebyrers andel av prisen på avløp for abonnentene

Tabell 3.6. Statlige avgifter og gebyrer på kommunal avløpstjeneste i 2008

AVLØP	Mill.kr	% av selvkost	% av drifts-kostnadene	% av prisen til abonn.
Selvkost avløp	5135			
Kapitalkostnader	2054	40 %		32 %
Driftskostnader ekskl. gebyrer og avgifter	3038	59 %	98.6 %	47 %
<i>Tilsyns- og saksbehandl.gebyr fylkesmann</i>	<i>1.5</i>	<i>0.03 %</i>	<i>0.05 %</i>	<i>0.02 %</i>
<i>Forbruksavgift elektrisk kraft</i>	<i>42</i>	<i>0.81 %</i>	<i>1.35 %</i>	<i>0.65 %</i>
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	43	0.84 %	1.4 %	0.67 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	1284	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	6418	125 %		100 %

Av tabell 3.6 ser vi at brukerne av den kommunale avløpstjenesten i Norge betalte i 2008 6,42 milliarder kroner i avløpsgebyr iht. selvkost. Av dette utgjør merverdiavgift 1,28 milliarder kroner og andre statlige gebyrer og avgifter 43 millioner kroner, noe som til sammen utgjør 20,7 % av prisen til abonnentene.

Tilsynsarbeid og saksbehandling som er utført av fylkesmannen, er finansiert med gebyrer, men dette utgjør kun 0,02 % av prisen til abonnent i gjennomsnitt. Til sammenligning utgjør tilsynsavgiften til Mattilsynet for vannverkene 0,62 % av abonnentprisen i snitt. Det må her bemerkes at kommunene er forurensningsmyndighet for avløpsanlegg fra mindre tettsteder, noe som gjør at det ikke utføres statlig tilsyn i samme grad overfor avløpsanleggene som overfor vannverk. Av 2600 avløpsanlegg over 50 pe, er fylkesmannen forurensningsmyndighet for ca. 400 anlegg og kommunene forurensningsmyndighet for ca. 2200 anlegg.

Forbruksavgiften for elektrisk kraft utgjør i snitt 0,65 % av prisen til abonnentene.

Avløpsverkenes driftskostnader utgjør ca. 60 % av selvkostgrunnlaget. Bortsett fra merverdiavgiften, som innbyggerne og andre ikke-avgiftspliktige abonnenter betaler, må de øvrige statlige gebyrer og avgiftene dekkes inn over avløpsverkenes driftsbudsjett. 43 mill. kr i statlige gebyrer og avgifter utgjør 1,4 % av driftskostnadene for produksjon av avløpstjenesten.

3.2.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av kommunene

I de 10 undersøkte kommunene var det kun to av kommunene som hadde betalt gebyr for forurensningsmyndighetenes tilsyn og saksbehandling. Basert på denne kommuneundersøkelsen og kartleggingen av innkreving av gebyrer hos fylkesmannen i fire fylker, har vi erfart at ordningen med innkreving av gebyrer har fått et visst omfang først i 2008 og 2009, i og med at gebyrhjemmelen ble innført i regelverket først i 2007.

Tabell 3.7 viser resultatene av kartleggingen i de 10 kommunene for 2007 og 2008.

Tabell 3.7. Betalte avgifter og gebyrer på avløpstjenesten i kartlagte kommuner

År	Statlige avgifter og gebyrer	Enhet	Fredrikstad	Larvik	Hamar	Steinkjer	Vestre Toten	Lenvik	Sør-Varanger	Oppdal	Tinn	Høyanger
		Innbyggere	73000	41400	28200	20745	12600	11000	9623	6615	6000	4400
2007	FM/SFT tilsyn/revisjon	1000 kr			2.4							
		1000 kr										
	Sum statlige gebyrer	1000 kr	0	0	2.4	0	0	0	0	0	0	0
2008	FM kontrollaksjon avløp	1000 kr			2.1					9		
	Sum statlige gebyrer	1000 kr	0	0	2.1	0	0	0	0	9	0	0
	Selvkost avløp	1000 kr	107600	67160	34300	24000	16900	8765	8628	7370	8850	4210
2008	Gebyrenes % av selvkost	%	0 %	0 %	0.006 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0.12 %	0 %	0 %

3.2.2. Kartlegging av gebyrer krevet inn av fylkesmannen i fire fylker

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Nordland, Rogaland og Østfold ble kontaktet for å kartlegge omfanget av deres innkreving av gebyrer for myndighetshandlinger overfor avløpsanlegg iht. gjeldende regelverk i *forurensningsforskriften*.

Tabell 3.8 viser omfanget av gebyrer som er krevet inn av fylkesmannen i de fire fylkene. Hjemmel for innkreving av gebyr kom inn i regelverket i 2007. Fylkesmannen i Oslo og Akershus startet først opp med innkreving av gebyrer for myndighetsutøvelsen fom. 2009. De øvrige tre fylkene har rapportert data også for 2008. Data om kommunene og selvkost for avløpstjenestene er hentet fra KOSTRA-regnskapene for 2008.

Resultatene viser at gebyrene i gjennomsnitt utgjør 0,03 % av selvkost for kommunenes avløpstjeneste i disse fire fylkene. Det er gebyrer knyttet til systemrevisjon og tilsynsaksjoner samt endring av tillatelser som utgjør den største andelen av den gebyr-finansierte myndighetsutøvelsen. Vi ser at tilsynsaktiviteten er relativt beskjeden i Nordland og Rogaland, og noe høyere i de to øvrige fylkene. Det kan derfor være grunn til å anta at omfanget vil øke noe i årene framover, etter hvert som alle fylkesmenn tar gebyrhjemmelen i bruk, og med tilsvarende økning av gebyrutgiftene for kommunene.

Klima- og forurensningsdirektoratet gir ikke tillatelser eller fører tilsyn med avløpsanlegg. Dette området er delegert til fylkesmannen og kommunene. Landsdekkende aksjoner, for eksempel "Kontrollaksjon avløp 2008", ble ledet av Klif, men gjennomført av fylkesmennene. Gebyrene ble også krevet inn av fylkesmennene. Klif ønsker ikke å gi informasjon om videre planer for kontrollaksjoner i årene framover.

Tabell 3.8. Innkreving av tilsyns- og saksbehandlingsgebyrer for avløp i fire fylker

Beskrivelse	Oslo/Akershus 2009	Nordland 2008	Rogaland 2008	Østfold 2008	Summert for fire fylker
-------------	-----------------------	------------------	------------------	-----------------	-------------------------

Basisdata

Antall kommuner i fylket	23	44	28	18	113
Antall innbyggere i fylkets kommuner	1105566	236287	423503	272870	2038226
Antall innb. tilkn. avløpstjenesten	1015200	160000	333600	217000	1725800
Sum selvkost i fylket 1000 kr	1118200	203000	380300	360000	2061500
Selvkost snitt kr/innbygger tilknyttet	1101	1269	1140	1659	1195

Gebyrfinansiert myndighetsutøvelse

Sum gebyrer innkrevet av fylkesm. 1000 kr	271		34		74		211		590	
Gebyrenes andel av selvkost i %	0.024 %		0.017 %		0.019 %		0.059 %		0.029 %	
Spesifisering av myndighetsutøvelsen	Antall	1000 kr	Antall	1000 kr	Antall	1000 kr	Antall	1000 kr	Antall	%
§ 39-4: Nye tillatelser	2	40			0	0			2	7 %
§ 39-5: Endring av tillatelser			1	20	0	0	9	140	10	27 %
§ 39-6: Gebyr for kontr. m/tillatelse 1 dag			1	14	0	0	2	24	3	6 %
§39-7: Gebyr for kontr. u/tillatelse					1	74			1	12 %
§ 39-8: Gebyr for systemrevisjon	3	231			0	0	2	47	5	47 %
SUM	5	271	2	34	1	74	13	211	21	100 %

Planer for gjennomføring av tilsyn og revisjoner med avløpstjenesten i 2010:

Hvert fylkesmannsembete: Nasjonal avløpsaksjon - avventer nærmere beskjed fra klif. Tre systemrevisjoner etterparagraf 39-8:
Systemrevisjon - ulik praksis med innkreving av gebyr.

3.2.3. Energikostnader og forbruksavgiften på elektrisk kraft

Basert på estimering av energiforbruket på avløpsanlegg i Norsk Vanns rapport B8/2007 "Forprosjekt energinettverk i VA-sektoren", er energikostnadene for den kommunale avløpstjenesten i middel estimert til å utgjøre 8,0 % av selvkost.

I 2009 ble det innhentet data fra KOSTRA-regnskapet for kommunene som deltar i Norsk Vanns benchmarkingsprosjekt. 25 av deltakerkommunene har all avløpshåndtering i egenregi, slik at vi kan beregne middelerdien for energiforbruket for både avløpstransport og rensing av avløpsvann. Middelerdi for disse 25 kommunene (store og små) ble beregnet til 6,9 % av selvkost.

Vi har derfor benyttet middelerdien av disse to undersøkelsene som grunnlag for å beregne hvor stor andel den statlige forbruksavgiften for elektrisk kraft utgjør av selvkost, dvs. 7,4 % av selvkost.

Alle avløpsanlegg kjøper strøm med høy sats for forbruksavgift på strøm til staten. For 2009 var forbruksavgiften 0,1082 kr/kWh. Vi har benyttet 1 kr/kWh som nøkkeltall for omregning av energiforbruk til energikostnad og motsatt. Forbruksavgiften utgjør iht. disse beregningene i gjennomsnitt hhv. 0,81 % av selvkost og 1,3 % av driftskostnadene for avløpstjenesten. Vi har benyttet 0,81 % av selvkost som nøkkeltall for beregning av hvor stor andel forbruksavgiften utgjør av prisen til abonnentene i tabell 3.6.

Tabell 3.9. Grunnlag for beregning av statlig forbruksavgift for strøm for kommunal avløpstjeneste

Beskrivelse	Enhet	Norsk Vann B8/2007	KOSTRA-09 Snitt 25 kommuner	Middel-verdi
Avløpsnettet totalt forbruk	kWh/år	78000000		
Avløpsrensing totalt forbruk	kWh/år	331500000		
Sum avløp forbruk	kWh/år	409500000		
Beregnet energikostnad 1 kr/kWh	1000 kr	409500		
Forbruksavgift 0,1082 kr/kWh	1000 kr	44308		
Sum selvkost avløp 2008	1000 kr	5134655		
60 % driftskostnader i snitt	1000 kr	3080793		
Energi-kostnader % av selvkost	%	8.0 %	6.9 %	7.4 %
Energi-kostnader % av driftskostnadene	%	13 %	11 %	12 %
Forbruksavgift til staten % av selvkost	%	0.86 %	0.76 %	0.81 %
Forbruksavgift til staten % av driftskost	%	1.4 %	1.2 %	1.3 %

3.2.4. Deponiavgift for avløpsanleggenes avfallsfraksjoner

Avfallsforskriftens kap. 9 har forbud mot deponering av biologisk nedbrytbart avfall fra 1. juli 2009. Det er varig unntak fra avfallsforskriften for følgende avfallsfraksjoner fra avløpsanleggene:

- Ristgods, silgods og sandfangavfall
- Avløpsslam som ikke tilfredsstiller kvalitetskravene for gjødselvarer

For deponering av slike masser skal det betales deponiavgift iht. lav sats, som i 2010 er på 275 kr/tonn. Vi har ikke kvantifisert hvor mye deponiavgiften vil utgjøre for avløpsanleggenes avfallsfraksjoner.

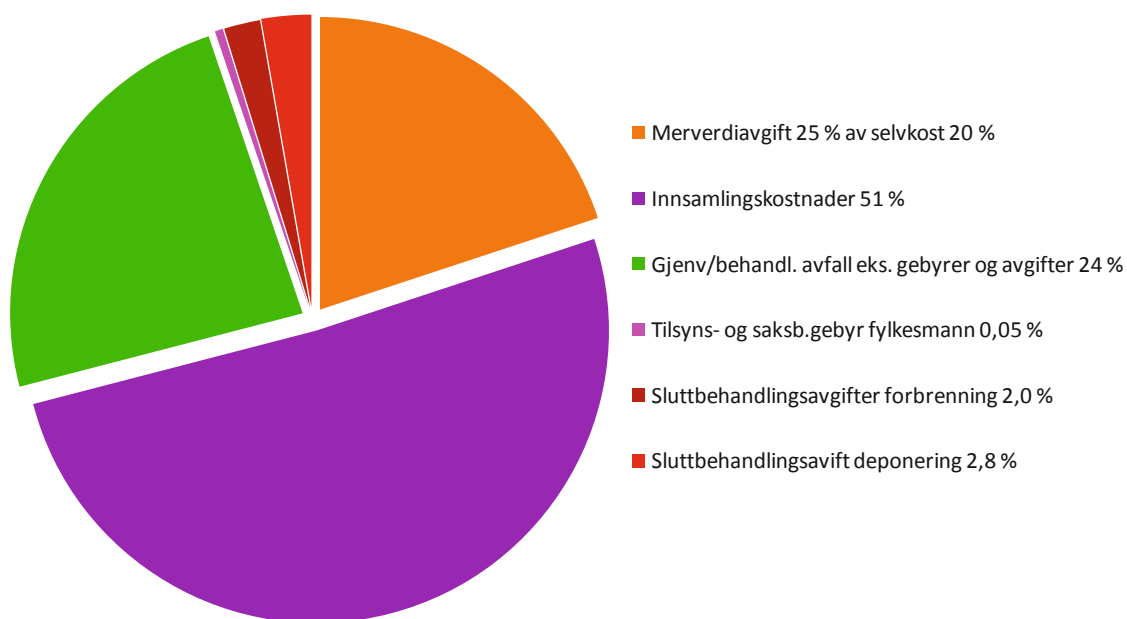
3.3. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten

For å få beregnet omfanget av statlige gebyrer og avgifter på avfallsområdet, har vi benyttet følgende metoder:

- Kartlagt innbetalte gebyrer til fylkesmenn i fire fylker
- Kartlagt betalte gebyrer og avgifter i fem avfallsselskap
- Beregnet sluttbehandlingsavgifter på avfall basert på avfallsmenger og metoder for sluttbehandling rapportert til KOSTRA
- Data om selvkost og fordeling av kostnader mellom innsamling og gjenvinning/behandling av avfall er hentet fra KOSTRA-regnskapet til kommunene

Resultatene av kartleggingen viser at statlige gebyrer og avgifter utgjør 24,8 % av prisen som abonnentene betaler for den kommunale avfallstjenesten, se figur 3.3 og tabell 3.10.

Avfall - statlige gebyrer og avgifter utgjør 24,8 % av prisen til abonnentene

Figur 3.3. Andel statlige avgifter og gebyrer av prisen på avfall for abonnentene

Tabell 3.10. Statlige gebyrer og avgifter på kommunal avfallstjeneste i 2008

HUSHOLDNINGSAVFALL	Mill.kr	% av selvkost	% av gjenv. og behandl.	% av prisen til abonn.
Selvkost	3570			
Innsamlingskostnader	2285	64 %		51 %
Gjenv/behandl. avfall eks. gebyrer og avgifter	1067	30 %	83 %	24 %
<i>Tilsyns- og saksbehandl.gebyr fylkesmann</i>	2.0	0.06 %	0.16 %	0.05 %
<i>Sluttbehandlingsavgifter forbrenning</i>	90	2.5 %	7.1 %	2.0 %
<i>Sluttbehandlingsavgift deponering</i>	123	3.4 %	9.7 %	2.8 %
<i>Forbruksavgift elektrisk kraft</i>	*	*	*	*
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	215	6.0 %	17 %	4.8 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	893	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	4459	125 %		100 %

*) Datagrunnlag ikke tilgjengelig via KOSTRA, men samlet avgift anslås til å være lav, jf. kapittel 3.3.5

Brukerne av den kommunale avfallstjenesten i Norge betalte i 2008 4,46 milliarder kroner i avfallsgebyr iht. selvkost. Av dette utgjør merverdiavgift 893 millioner kroner, mens andre statlige gebyrer og avgifter, som i hovedsak er sluttbehandlingsavgifter på avfall, utgjør 215 millioner kroner. Samlet utgjør de statlige gebyrer og avgiftene 24,8 % av prisen til abonnentene. Tilsynsarbeid og saksbehandling som er utført av fylkesmannen og Klif, er finansiert med gebyrer, men dette utgjør kun 0,05 % av abonnentprisen i gjennomsnitt.

Basert på KOSTRA-regnskapsdata på funksjonsnivå for 200 kommuner i 2008 og 2009, har vi estimert forholdet mellom kostnader til innsamling av avfall og gjenvinning/-behandling av avfall til å utgjøre hhv. 64 % og 36 %. Sluttbehandlingsavgiftene utgjør en andel av kostnadene med gjenvinning og behandling av avfall, likeså kostnadene med tilsyn og saksbehandling.

Merverdiavgiften på avfallstjenesten betales av abonnentene. De andre statlige gebyrene og avgiftene, som utgjør 215 mill. kr, må finansieres av avfallsbehandlingsanleggene og utgjør hhv:

- 17 % kostnadene med gjenvinning og behandling av avfall
- 6,0 % av selvkostgrunnlaget
- 4,8 % av prisen til abonnentene

3.3.1. Kartlegging av gebyrer og avgifter betalt av avfallsselskapene

Vi har kartlagt omfanget av betalte gebyrer og avgifter for de fem avfallsbehandlingsanleggene FREVAR KF i Fredrikstad, HIAS IKS for Hamar-regionen, SIM IKS i Hordaland, SHMIL IKS på Helgeland og LIBIR IKS i Aust-Agder. Vi har deretter beregnet hvor stor andel gebyrer og avgifter utgjør av én av eierkommunenes selvkost for den kommunale husholdningsavfallstjenesten. Tabell 3.11 viser resultatene av undersøkelsen.

Vi ser av resultatene at for Fredrikstad kommune, som behandler avfallet på forbrenningsanlegget til FREVAR, utgjør sluttbehandlingsavgiftene (CO₂-avgift og utslippsavgift) i størrelsesorden 2-3 % av selvkost. De øvrige avfallsanleggene deponerer fortsatt mye av restavfallet og betaler deponiavgift som sluttbehandlingsavgift. For kommunene Hamar, Stord, Brønnøy og Lillesand utgjør deponiavgiften mellom 16 og 35 % av selvkost. Øvrige gebyrer knyttet til saksbehandling og tilsyn utgjør en svært liten andel av kostnadene.

Tabell 3.11. Omfang av statlige avgifter og gebyrer for fem avfallsanlegg/kommuner

Beskrivelse	Fredrikstad/FREVAR			Hamar/HIAS			Stord/SIM			Brønnøy/SHMIL			Lillesand/LIBIR		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Nøkkeltall for kommunen															
Antall innbyggere i kommunen			73000			28200			17289			7550			8930
Mengde husholdningsavfall produsert tonn/år			43560			14741			6284			1867			5139
Restavfall til deponi tonn/år			4051			3260			3100			327			2431
Avfallsmengde til forbrenning tonn/år			21661			0			0			0			385
Sum avgifter og gebyrer, kommunes andel															
Sum betalt av avfallsanlegget 1000 kr	4507	6218	5555	7038	11523	7787	5375	5613	6128	9403	7433	8565	4268	4217	5332
Kommunes andel av kostnadene %	22 %	22 %	22 %	53 %	53 %	53 %	28 %	28 %	28 %	22 %	22 %	22 %	68 %	68 %	68 %
Kommunes andel av kostnader 1000 kr	992	1368	1222	3730	6107	4127	1505	1572	1716	2069	1635	1884	2902	2868	3626
Selvkost kommunal avfallstjeneste 1000 kr	45356	47908	50449	17597	18197	19318	9382	10077	10749	6957	7152	7919	10507	9641	10454
Selvkost kr/innbygger			691			685			622			1049			1171
Statlige avgifter og gebyrer i % av selvkost	2.2 %	2.9 %	2.4 %	21 %	34 %	21 %	16 %	16 %	16 %	30 %	23 %	24 %	28 %	30 %	35 %
Forurensingsforskriften															
§ 39-4: Nye tillatelser															
§ 39-5: Endring av tillatelser			4												
§ 39-6: Gebyr for kontr. m/tillatelse 1 dag												3			
§ 39-7: Gebyr for kontr. u/tillatelse															
§ 39-8: Gebyr for systemrevisjon															
Avgift sluttbehandling av avfall kap. 3.13															
§ 3-13-1-4: Sluttbehandlingsavgift deponering				3722	6102	4064	1505	1572	1716	2069	1635	1882	2902	2868	3626
§ 3-13-5-9: Sluttbehandlingsavgift forbrenning	990	1368	1217												
Forskrift om gjenvinning av avfall															
Kap.12, §12-2: Mottak av deklarasjonsp. avfall															
Kap.12, §12-3: Mottak av farlig avfall	1	0	1	8	5	64									
Kap.13, §13-3: Grensekryssende transport															

3.3.2. Beregning av gebyrer og avgifter for kommunene i fire fylker i 2008

Tabell 3.12 viser resultatene fra kartlegging av innkrevde gebyrer på avfallsområdet til fylkesmannen i de fire fylkene Oslo og Akershus, Nordland, Rogaland og Østfold, samt beregning av sluttbehandlingsavgiftene for kommunene i de samme fylkene.

Fordelingen av kostnadene mellom KOSTRA-funksjonene for avfall – *Innsamling av avfall* og *Gjenvinning og behandling av avfall* - er basert på regnskapsdataene i KOSTRA for 200 kommuner i 2008 og 2009. Dataene viste store variasjoner mellom kommunene, men vi har likevel valgt å bruke gjennomsnittsverdier.

Deponiavgiften for avfall var i 2009 447 kr/tonn. Som gjennomsnittskostnader for forbrenningsavgiften har vi benyttet 90 kr/tonn, som dels består av CO₂-avgift på 62 kr/tonn og en gjennomsnittlig utslippsavgift på 28 kr/tonn for de 14 ulike stoffene i røykgassen som er avgiftsbelagt. Dette er beregnet ut fra data om antall tonn til forbrenning på norske forbrenningsanlegg i 2009 (kilde Avfall Norge) og budsjetterte inntekter i statsbudsjettet for 2010. Selv om vi har benyttet nøkkeltall fra både 2009 og 2010 for å få et grunnlag for beregning av andel selvkost, har vi antatt at det gir et riktig nivå på kostnadene for 2008 også.

Tabell 3.12 viser at innsamling av avfall i snitt utgjør 64 % av selvkost og gjenvinning og behandling av avfall utgjør 36 %. I gjennomsnitt viser resultatene at sluttbehandlingsavgiftene for avfall utgjør 16 % av kostnadene med gjenvinning og behandling av avfall og 5,8 % av selvkost.

I Oslo og Akershus var det først i 2009 at de startet innkreving av gebyrer for sin myndighetsutøvelse. De øvrige fylkesmennene krevde inn gebyrer også i 2008, som var året vi har kartlagt. Vi har derfor summert gebyrer innkrevet i 2008 for Nordland, Rogaland og Østfold og for Oslo/Akershus i 2009. Sum gebyrer for tilsyn og saksbehandling på avfallsanlegg var totalt kr 0,79 mill. kr. Andel statlige gebyrer fra fylkesmannen utgjør da i snitt 0,06 % av selvkost for avfallstjenesten.

Tabell 3.12 viser også en spesifisering av omfanget av saker og inntekter fra gebyrer som er krevet inn med hjemmel i de ulike gebyrordningene.

Tabell 3.12. Beregning av statlige gebyrer og avgifter på avfall i kommunene i fire fylker

Beskrivelse	Enhet	Oslo/Akers- hus 2009	Nordland 2008	Rogaland 2008	Østfold 2008	Summert for fire fylker
-------------	-------	-------------------------	------------------	------------------	-----------------	----------------------------

Basisdata

Antall kommuner i fylket	Antall	23	44	28	18	113
Antall innbyggere i fylket	Innb	1105566	236287	423503	272870	2038226
Antall tonn husholdningsavfall sum	Tonn	472948	84346	171355	129014	857663
Antall tonn til forbrenning	Tonn	266757	14784	46450	61924	389915
Tonn restavfall deponert	Tonn	26181	23211	35770	15315	100477
Selvkost hush.avfall skjema 23	1000 kr	680627	182860	313286	197887	1374660
64 % Innsamling av avfall	1000 kr	435601	117030	200503	126648	879782
36 % Gj.vinning og behandling	1000 kr	245026	65830	112783	71239	494878

Sluttbehandlingsavgifter

Sluttbeh. forbrenning snitt 90 kr/tonn	1000 kr	24008	1331	4181	5573	35092
Deponiavgift 447 kr/tonn	1000 kr	11703	10375	15989	6846	44913
% forbr.avgift av behandlingskost	1000 kr	9.8 %	2.0 %	3.7 %	7.8 %	7.1 %
% deponiavgift av behandlingskost	%	4.8 %	16 %	14 %	10 %	9.1 %
Sum sluttb.avgifter % av behandl.	%	15 %	18 %	18 %	17 %	16 %
Sum sluttb.avgifter % av selvkost	%	5.2 %	6.4 %	6.4 %	6.3 %	5.8 %

Gebyrfinansiert myndighetsutøvelse

Gebyrer til Fylkesmannen 1000 kr	1000 kr	332	288	68	103	791
% selvkost husholdningsavfall i fylket	%	0.05 %	0.16 %	0.02 %	0.05 %	0.06 %
% andel av gj.vinning og behandling	%	0.14 %	0.44 %	0.06 %	0.14 %	0.16 %
% av selvkost	%	0.05 %	0.16 %	0.02 %	0.05 %	0.06 %
Spesifisering myndighetsutøvelse		Antall 1000 kr	Antall 1000 kr	Antall 1000 kr	Antall 1000 kr	Antall 1000 kr
§ 39-4: Nye tillatelser		2 37	1 47	0 0	5 0	8 84 11 %
§ 39-5: Endring av tillatelser		1 21	2 25	5 25		8 71 9 %
§ 39-6: Gebyr kontr. m/tillatelse 1 dag		1 14	2 20	3 43	1 11	7 88 11 %
§39-7: Gebyr for kontr. u/tillatelse		0	0	0 0		0 0 0 %
§ 39-8: Gebyr for systemrevisjon		2 259	2 196	0 0		4 455 58 %
§ 9-9: 3 ebyrG MAS/ISO irksomheter		0	0	0 0	1 92	1 92 12 %
SUM		6 332	7 288	8 68	7 103	28 791 100 %

Planer for gjennomføring av tilsyn og revisjoner med avfallstjenesten i 2010:

Hvert fylkesmannsembete: Nasjonal deponiaksjon (kontroll). Avventer nærmere beskjed fra klif. 2-4 kontroller etter paragraf 30-6. Systemrevisjoner etter paragraf 39-8, varierer fra 0-4 pr. fylke

3.3.3. Sluttbehandlingsavgifter på avfall – endringer

Sluttbehandlingsavgiftene for avfall er deponiavgiften og avgifter for utslipp fra forbrenningsanlegg. Samlet proveny for staten fra forbrenningsanlegg og deponier er for 2010 anslått til 477 mill. kr. Deponiavgiften for avfall var for 2010 budsjettert til 377 mill. kr og forbrenningsavgiftene til 100 mill. kr. Avgiftene kreves inn av Toll- og avgiftsdirektoratet. Dette gjelder imidlertid for alt avfall, ikke bare det kommunale husholdningsavfallet.

Avtalefestet tonnasje på alle forbrenningsanleggene i landet for 2010 er 1.108.300 tonn. Forbrenningsavgiften utgjør ca. 90 kr/tonn. Regjeringen har i *Revidert nasjonalbudsjett* foreslått å fjerne avgiften på forbrenning, med virkning fra 1. oktober 2010. Det representerer en total avgiftslette på ca. 100 millioner kroner i 2011. Ved bortfallet av forbrenningsavgiften faller også fritaket for NO_x avgiften vekk. Det betyr at forbrenningsanleggene vil få en NO_x avgift på 16,14 kr/kg NO_x, eller 4 kr/kg NO_x dersom de blir medlemmer i NO_x fondet. Forbrenning av ett tonn med avfall tilsvarer i gjennomsnitt utslipp av 1 kg NO_x. NO_x avgiften vil da utgjøre omtrent 16 kr pr. tonn forbrent avfall.

Forbudet mot deponering av biologisk nedbrytbart avfall, som ble gjort gjeldende fom. 1. juli 2009 gjennom avfallsforskriften, vil ha som konsekvens at mengden restavfall som deponeres vil gå sterkt ned. I løpet av to-tre år vil det sannsynligvis ikke være noe biologisk nedbrytbart avfall som går til deponi, så her også vil de statlige avgiftene bli vesentlig redusert og selvkost tilsvarende.

3.3.4. Saksbehandlingsgebyrer som kreves inn av Klif

Klif er ansvarlig for saksbehandling iht. avfallsforskriften, som omfatter:

- Kap. 12, § 12-2: Mottak av deklarasjonspliktig avfall
- Kap. 12, § 12-3: Mottak av farlig avfall, saksbehandlingsgebyr
- Kap. 13, § 13-3: Grensekryssende transport

Klif opplyser at de krever inn gebyr etter §§ 12-2 og 12-3. For 2009 omfattet søknadene 698.000 tonn avfall, og samlede gebyrinntekter utgjorde ca. 12 mill. kr. Vi vet ikke hvor stor andel av dette som er knyttet til husholdningsavfall, og kan således ikke vurdere andelen av selvkost. Vi antar imidlertid at det utgjør en liten andel.

Når det gjelder § 13-3 ble gebyrordningen først innført i 2009. Klif har enda ikke noen oversikt over gebyrinntektene, men det antas å utgjøre forholdsvis beskjedne beløp.

Undersøkelsen av de fem avfallsanleggene viser at både FREVAR og Hias har betalt slike gebyrer, men dette utgjør en svært liten andel av kostnadene, jf. tabell 3.11.

3.3.5. Forbruksavgift på elektrisk kraft

Avgiften omfatter forbruk av elektrisk kraft, og hjemmelsgrunnlaget for innkreving av avgift er gitt i *lov og forskrift om særavgifter*. Avgiftsplikten oppstår ved levering av kraft til forbruker og ved uttak til eget bruk hos nettselskap, transportør eller produsent. Det er mange unntak som gir fritak fra avgift eller lav avgiftssats. Blant de mest fremtredende unntakene kan nevnes:

- Redusert sats for industri, bergverk og arbeidsmarkedsbedrifter som utøver industriproduksjon
- Redusert sats for fjernvarmeprodusenter
- Avgrensing mot administrasjonsbygg
- Avgiftsfritak for kraft produsert i energigjenvinningsanlegg og mikrokraftverk
- Avgiftsfritak for kraft som leveres til bestemte formål
- Avgiftsfritak for deltakere i godkjente energieffektiviseringsprogram
- Avgiftsfritak for kraft som brukes i veksthusnæringen
- Avgiftsfritak for leveranser av elektrisk kraft i tiltakssonen

Forbruksavgiften på elektrisk kraft har følgende satser for 2010:

- Lav sats: 0,0045 kr/kWh
- Høy sats: 0,1101 kr/kWh

Redusert sats for fjernvarmeprodusenter fremgår av § 3-12-5 i særavgiftsforskriften. Der oppstilles vilkår om at bedriften må:

- Være registrert i næringsundergruppe 35.300 i standard for næringskoder (SN2007)
- Bruke minst 50 % avfall, bioenergi, spillvarme og/eller varmepumper som energikilde
- Leverer fjernvarme til forbrukere utenfor egen næringsvirksomhet

Det er SSB som er ansvarlig for kodesettingen. SSB baserer denne på eierskap og informasjon hentet fra bl.a. bedriftenes hjemmesider, og avgjør på den bakgrunn om avfallsanlegget får lav sats eller høy sats når det gjelder forbruksavgiften på elektrisk kraft.

Tabell 3.13 viser oversikt over avfallsmengder til forbrenning og andelen tonnasje med hhv. høy og lav sats basert på klassifisering av forbrenningsanleggene i ulike næringskoder.

Forbruksavgiften på elektrisk kraft vil for forbrenningsanleggene utgjøre følgende for 2010:

- Anlegg med lav sats: 0,5 kr/tonn
- Anlegg med høy sats: 12 kr/tonn

Alle øvrige avfallsanlegg enn forbrenningsanleggene betaler også forbruksavgift iht. høy sats. For kommuner som i hovedsak deponerer avfallet, har vi ingen data om energiforbruk og dermed ikke noe grunnlag for å vurdere hvor stor andel forbruksavgiften utgjør. Det er grunn til å tro at dette er en beskjeden andel. Innenfor rammen av dette prosjektet har vi derfor ikke grunnlag for å foreta en samlet beregning av størrelsen på forbruksavgiften for den kommunale avfallstjenesten.

Av tabell 3.13 ser vi at forbruksavgiften i gjennomsnitt utgjør 0,79 % av de totale behandlingskostnadene for forbrenningsanleggene, og vi har vurdert at energiforbruket og forbruksavgiften for avfallsanlegg som deponerer restavfallet er vesentlig lavere. Ut fra dette og ut fra at gjenvinnings- og behandlingskostnadene gjennomsnittlig utgjør ca. 30 % av selvkost, kan vi si at forbruksavgiften utgjør en liten andel av selvkost i gjennomsnitt.

Tabell 3.13. Beregning av andel forbruksavgift på strøm for avfallsforbrenningsanleggene

Energikostnader og forbruksavgift på elektrisk kraft	2010	kr/tonn
Avtalefestet tonnasje anlegg med lav sats for 2010 (tonn)	410 500	37 %
Avtalefestet tonnasje anlegg med høy sats for 2010 (tonn)	697 800	63 %
Avtalefestet tonnasje alle anlegg for 2010 (tonn)	1 108 300	
Gj.snitt Energiforbruk (kWh/tonn) beregnet fra 2009-forbruk	111	
Sum energiforbruk alle anlegg (kWh)	123 384 552	
Total Energikostnad alle anlegg (i kr) (pris ca 1 kr/ kWh)	123 384 552	111
Sum energiforbruk lav sats (kWh)	45 700 044	
Sum energiforbruk høy sats (kWh)	77 684 508	
Andel forbruksavgift anlegg lav sats (kr)	205 650	0.5
Andel forbruksavgift anlegg høy sats (kr)	8 553 064	12
Behandlingskostnader alle anlegg 1000 kr/tonn (kr)	1 108 300 000	
Behandlingskostnader alle anlegg lav sats 1000 kr/tonn (kr)	410500000	
Behandlingskostnader alle anlegg høy sats 1000 kr/tonn (kr)	697800000	
Sum energikostnader % av behandlingskostnader	11 %	
% forbruksavgift lav sats av totale behandlingskostnader	0.05 %	
% forbruksavgift høy sats av totale behandlingskostnader	1.23 %	
Veid middelverdi %	0.79 %	

4. Andre statlige pålegg som gir økt pris for abonnentene

I tillegg til de spesifikke avgifter og gebyrer som staten innkrever, er det flere andre statlig pålagte kostnader som må dekkes gjennom VAR-gebyrene, men som ikke kan sies å være "nødvendige kostnader" for å utføre selve VAR-tjenestene.

Vi viser nedenfor noen eksempler på slike kostnader, hvorav noen er eksisterende kostnader, mens andre synliggjør mulige nye kostnader. Hensikten er å vise at VAR-gebyrene også til dels går til å finansiere tiltak på andre samfunnsområder, basert på statlige pålegg gjennom annet sektorregelverk enn på VAR-området. Bransjeorganisasjonene bak denne rapporten mener slike typer statlige pålegg i visse tilfeller kan oppfattes som at VAR-gebyrene brukes til krysssubsidiering av andre sektorer.

Det er en tendens til at VAR-sektoren pålegges stadig flere krav til kostnadsdekning av tiltak som ikke strengt tatt er "nødvendige kostnader" for å utføre selve VAR-tjenestene. Dersom denne trenden fortsetter, vil det kunne medføre en betydelig økning i VAR-gebyrene som abonnentene skal betale, subsidiært at det ikke blir tilstrekkelige midler til å gjennomføre nødvendige tiltak for å opprettholde og øke kvaliteten på selve VAR-tjenestene.

4.1. Vegloven

Vegloven § 32 regulerer legging av ledninger i offentlig veg. Vegmyndighetene har i lengre tid arbeidet med forskrifter til § 32 med bl.a. nærmere vilkår når det gjelder flytteplikt og kostnadsdekning for ledningseier. For ledningseiere er det viktig at regelverket blir balansert, slik at samfunnsøkonomiske vurderinger blir lagt til grunn i forvaltningen av vegen som felles korridor for samfunnets infrastruktur. Det er i dag eksempler på krav til flytteplikt og kostnadsdekning som ikke er samfunnsøkonomisk optimalt, og som medfører høyere kostnader for ledningseier enn nødvendig og dermed økte gebyrer for abonnentene. Det er i skrivende stund ikke avklart hvordan forskriftsverket til § 32 i vegloven endelig blir utformet.

4.2. Lov om kulturminner

Ved behov for graving, eksempelvis ved fremføring av ledningsanlegg, må VAR-virksomhetene forholde seg til kulturminnelovens bestemmelser. Det er erfart at ledningsanlegg kan fordyres med opptil 10-15 % som følge av undersøkelseskostnadene som pålegges fra kulturminnemyndighetenes side. Kulturminneloven inneholder ingen føringer for at kostnader til kulturminnevern skal veies opp mot andre samfunnsbehov. Det er i dag store fylkesvise forskjeller i praktisering av kulturminneloven overfor ledningsanlegg, noe som fører til forskjellig påvirkning av VAR-gebyrene avhengig av hvilket fylke man bor i. Norsk Vann og Avfall Norge har i 2009 tatt opp med Riksantikvaren behovet for nærmere veiledning om hvordan kulturminneloven skal praktiseres overfor ledningsanlegg, for å oppnå en mer enhetlig forvaltning basert på samfunnsøkonomiske vurderinger.

4.3. Kostnader ved implementering av vanndirektivet

EUs vanndirektiv er implementert i Norge gjennom vannforskriften og skal sikre en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av vannressursene. Det skal utarbeides forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer som fastsetter miljømål for vannforekomstene og prioriterer tiltak for å oppnå miljømålene. Prioriterte tiltak skal gjennomføres med hjemmel og virkemiddelapparat i respektive sektorregelverk. Basert på erfaringer med forvaltningsplaner fra 1. planperiode, blir det aktuelt å gjennomføre en rekke tiltak på avløpsområdet, som vil medføre økning i avløpsgebyret. Det er to viktige forutsetninger som må på plass i arbeidet etter vannforskriften:

- Det må på plass virkemidler som sikrer at det er de mest kostnadseffektive tiltakene som gjennomføres, uavhengig av sektor
- Det må på plass en rettferdig fordelingsnøkkel for finansiering av overvåkingsarbeidet

Arbeidet etter vannforskriften i årene som kommer vil vise om avløpssektoren blir pålagt kun sin forholdsmessige del av ansvaret og kostnadene med å innfri miljømålene for vannforekomstene. Dersom det blir urimelig store byrder lagt på avløpssektoren, i mangel av virkemidler overfor andre sektorer, vil det ramme abonnentene i form av høyere avløpsgebyr.

4.4. Kostnader ved endrede klimaforhold

Det vil i årene fremover være nødvendig å gjennomføre en rekke tiltak på VAR-området som følge av klimaendringene. VAR-sektoren må tilpasse seg klimaendringene i tide og må også bidra til at Norge kan oppfylle sine målsetninger om reduserte klimagassutslipp. I november 2010 blir det fremlagt en NOU fra Klimatilpasningsutvalget, som skal anbefale hvordan Norge skal tilpasse seg klimaendringene. Rapporten "Klimakur 2020" var våren 2010 på høring, med beskrivelse av en rekke aktuelle tiltak og virkemidler for at Norge skal oppnå nødvendige utslippsreduksjoner. Det er per i dag uavklart hvilke kostnader som blir pålagt VAR-sektoren som følge av det kommende klimaarbeidet i Norge. Eksempelvis er det uavklart hvordan man skal finansiere nødvendige overvannstiltak i tettsteder for å kunne ta unna stadig mer intense nedbør- og flomsituasjoner.

5. Drøfting av resultatene

5.1. Grunnlaget for drøftingen

Avgifter og gebyrer som kreves inn for å finansiere statlige myndighetshandlinger på VAR-området, er drøftet i forhold til Finansdepartementets rundskriv R-112/2006 - *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*, presentert i utdrag i kapittel 2.6. I tillegg drøftes likheter og ulikheter mellom de tre tjenesteområdene vann, avløp og renovasjon.

Andre statlige avgifter som merverdiavgift, forbruksavgifter og miljøavgifter er drøftet i forhold til det aktuelle regelverket som regulerer avgiftene, og om virkningen av avgiftene gir uheldige konsekvenser eller utilsiktede virkninger.

5.2. Statlige gebyrer og avgifter på vannforsyningstjenesten

Tabell 5.1. Statlige gebyrer og avgifter på den kommunale vannforsyningstjenesten

VANNFORSYNING	Mill.kr	% av selvkost	% av drifts-kostnadene	% av prisen til abonnent
Selvkost vann	4363			
Kapitalkostnader	1745	40 %		32 %
Driftskostnader ekskl. gebyrer og avgifter	2559	59 %	97.7 %	47 %
Avgift og gebyrer Mattilsynet	34	0.78 %	1.30 %	0.62 %
Damkontroll- og saksbeh.gebyr NVE	0.47	0.01 %	0.02 %	0.01 %
Forbruksavgift elektrisk kraft	25	0.57 %	0.95 %	0.46 %
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	59	1.4 %	2.3 %	1.1 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	1091	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	5454	125 %		100 %

Avgift for tilsyn og kontroll til Mattilsynet

Ved opprettelsen av Mattilsynet fra 2004, ble Mattilsynet ny drikkevannsmyndighet og det ble innført et gebyr for å dekke Mattilsynets tilsyn med vannverk. Siden gebyret ble beregnet ut fra vannproduksjonen ved det enkelte vannverk, var det som gebyr betraktet i strid med Finansdepartementets *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*:

Grunnvilkåret for å etablere en gebyrordning er at det offentlige utfører en klart definert myndighetshandling overfor betaleren, og at det ikke betales for noe annet eller mer. Dette grunnvilkåret bør håndheves konsekvent.

Gebyret ble derfor fra 1. januar 2006 begrepsmessig endret til avgift. Det kan imidlertid fortsatt reises spørsmål ved om avgiften er i samsvar med retningslinjene fra Finansdepartementet, jf. etterfølgende utdrag fra retningslinjene i kursiv skrift og med våre kommentarer til:

Hovedformålet med sektoravgiftene er helt eller delvis å finansiere utgiftene til bestemte tiltak. De må således i utgangspunktet fastsettes slik at de oppfyller sitt finansieringsformål, og deretter løpende justeres slik at dette formålet fortsatt blir ivarettatt.

Kommentar: Det er i kapittel 3.1.3 vist ved to eksempler, Bergen kommune og Vestfold interkommunale vannverk (VIV), at Mattilsynet tar inn avgifter som langt overstiger

kostnadene med å utføre tilsyn med disse vannverkene. Videre er det ikke lagt frem dokumentasjon fra Mattilsynet på at tilsynsavgiften som i sum kreves inn fra vannverkene, i sin helhet går til å finansiere Mattilsynets arbeid på vannforsyningsområdet. Med mindre slik dokumentasjon kan fremskaffes, kan det stilles spørsmål ved om avgiften er i strid med Finansdepartementets retningslinjer.

Avgiftsordningen bør være rasjonell ut fra en fiskalbetraktning. Kostnadene ved å administrere avgiftsordningen, for private og det offentlige samlet, bør stå i rimelig forhold til avgiftsinntekten.

Kommentar: Tilsynsavgiften oppleves som unødig byråkratisk og ressurskrevende å administrere; en ressursbruk som går på bekostning av konkret tilsynsarbeid. Mattilsynet påpekte dette i et brev til Landbruksdepartementet allerede 15. april 2005, der de på grunn av erfaringene med bl.a. drikkevannsavgiften anbefalte at matforvaltningen i større grad burde finansieres over statsbudsjettet. Mattilsynets forslag ble ikke tatt til følge.

Både gebyrene og sektoravgiftene kan ha formål utover de statsfinansielle. De kan begge således på noe ulikt vis brukes til å påvirke borgernes handlingsmønster på et bestemt område.

Kommentar: Vannforsyningen skiller seg fra andre virksomhetskategorier i Mattilsynets portefølje, ved at forbrukerne ikke kan velge om de vil ha produktet vann, slik de kan med eksempelvis fisk, kjøtt eller kosmetikk. Alle trenger vann, og det er tilknytningsplikt til offentlig vannforsyning. Det er grunn til å stille spørsmål ved hvor hensiktsmessig det er å bruke avgifter for å finansiere statlig tilsyn med en offentlig tjeneste som vannforsyningen. Det bør være mulig å finansiere tilsynet med vannverkene på en måte som er mer kostnadseffektiv og rettferdig for innbyggerne og næringslivet; nemlig over statsbudsjettet.

Subsidiært kan avgiften endres til en gebyrordning der vannverkene betaler for tilsynet etter reelt medgått tid. Dette vil gi en mer rettferdig og etterprøvbar ordning enn dagens tilsynsavgift. Jf. følgende i retningslinjene:

Sektoravgifter bør ikke etableres på grunnlag av rene gebyrprinsipper. Dersom forholdene ligger til rette for å etablere en gebyrordning, bør denne finansieringsformen velges.

Godkjenningsgebyr til Mattilsynet

Mattilsynets gebyrer for godkjenning av vannforsyningssystemer er en ordning der gebyrsatsene står i forhold til det arbeidsomfang som en godkjenningsprosess innebærer. Dette gebyret er følgelig i tråd med Finansdepartementets retningslinjer.

Tilsynsgebyr til NVE

Gebyret til NVE utgjør beskjedne summer for vannverkene. NVE sine totale inntekter som følge av damtilsyn, utgjør årlig ca. 15 mill. kr. Det virker både riktig og rettferdig at dammer til vannforsyningsanlegg er underlagt det samme regelverk for tilsyn og gebyrer som dammer til elektrisitetsproduksjon.

Ved å vurdere antall dammer kontrollert pr. år sammenholdt med årlige inntekter, er inntektene for hvert enkelt tilsyn i gjennomsnitt kr 14.600. Det er grunn til å anta at NVE sitt gebyr ligger på et nivå tilnærmet faktisk utgiftsdekning knyttet til myndighetsutøvelsen.

Forbruksavgift på elektrisk kraft

Når det gjelder forbruksavgiften på strøm, er dette en avgift som alle brukere av elektrisk kraft må betale. Avgiften er den samme på vannforsyningsområdet som for

andre bruksområder av elektrisk kraft, og fremstår derfor som riktig og rettferdig. Den er dessuten en kostnad vannverkene kan påvirke gjennom energieffektivisering.

Merverdiavgift på drikkevann

Vann er vårt viktigste næringsmiddel, og alt vann som leveres fra vannverkene til abonnentene skal iht. *drikkevannsforskriften* overholde kravene til drikkevannskvalitet. Øvrige næringsmidler har redusert merverdiavgift på 14 %, men vann fra vannverk er i *forskrift til merverdiavgiftsloven* ikke definert som næringsmiddel, men plassert i kategori med legemidler, tobakk og alkoholholdige drikker. Begrunnelsen for ikke å gi vann fra springen en merverdiavgift på linje med andre næringsmidler, er at det avgiftsteknisk ikke er mulig å skille "drikkevannsandelen" ut fra det øvrige vannforbruket hos abonnentene.

Økt forbruk av vann, på bekostning av søte drikker, er et helsepolitisk mål. Springvann er dessuten et mer miljøvennlig alternativ enn flaskevann. Ut fra så vel helsepolitiske som miljøpolitiske målsetninger er det vanskelig å forstå at drikkevannet skal ha høyere merverdiavgift enn andre næringsmidler.

En reduksjon av merverdiavgiften fra 25 % til 14 % ville gitt kommunene et økonomisk handlingsrom til påkrevde investeringer for å få en sikrere vannforsyning og en mer bærekraftig infrastruktur, uten å måtte øke gebyrene for innbyggerne og andre abonnenter som nå betaler 25 % merverdiavgift.

5.3. Statlige gebyrer og avgifter på avløpstjenesten

Tabell 5.2. Statlige gebyrer og avgifter på den kommunale avløpstjenesten

AVLØP	Mill.kr	% av selvkost	% av drifts-kostnadene	% av prisen til abonn.
Selvkost avløp	5135			
Kapitalkostnader	2054	40 %		32 %
Driftskostnader ekskl. gebyrer og avgifter	3038	59 %	98.6 %	47 %
<i>Tilsyns- og saksbehandl.gebyr fylkesmann</i>	1.5	0.03 %	0.05 %	0.02 %
<i>Forbruksavgift elektrisk kraft</i>	42	0.81 %	1.35 %	0.65 %
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	43	0.84 %	1.4 %	0.67 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	1284	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	6418	125 %		100 %

Gebyrer til fylkesmannen

Statlige gebyrer for finansiering av fylkesmannens tilsyn og saksbehandling med avløpsanleggene har vi estimert til å utgjøre i størrelsesorden 1,5 mill. kr pr. år. Dette utgjør bare 0,02 % av prisen som abonnentene betaler for avløpstjenesten. Siden gebyrordningen er nokså ny, er det ventet at andelen vil øke noe i årene fremover. Gebyrordningen er basert på prinsippet om at forurensere betaler.

Satsene for tilsyn og saksbehandling synes å stå i forhold til saksbehandlings- og tilsynsomfanget. Det er imidlertid et betydelig administrativt arbeid knyttet til innkreving av så vidt beskjedne beløp. Rundskriv R-112/2006 gir følgende føringer for dette:

Gebyrordningen bør være rasjonell ut fra en fiskalbetraktning. Kostnadene ved å administrere gebyrordningen, for private og det offentlige samlet, bør stå i rimelig forhold til gebyrinntektene.

Rent samfunnsøkonomisk er det grunn til å stille spørsmål ved om dagens gebyr for fylkesmannens tilsyn og kontroll med avløpsanlegg i kommunene bør opprettholdes, eller om det heller burde vært finansiert over statsbudsjettet.

Forbruksavgift for elektrisk kraft

Forbruksavgift for elektrisk kraft utgjør 0,81 % av selvkostgrunnlaget og 1,35 % av driftskostnadene med produksjon av avløpstjenester.

Forbruksavgiften for elektrisk kraft knyttet til den kommunale avløpstjenesten, fremstår som riktig og rettferdig i forhold til hva andre sektorer/bransjer må betale i tilsvarende avgift og er dessuten mulig å påvirke gjennom energieffektivisering.

5.4. Statlige gebyrer og avgifter på avfallstjenesten

Tabell 5.3. Statlige gebyrer og avgifter på den kommunale avfallstjenesten

HUSHOLDNINGSAVFALL	Mill.kr	% av selvkost	% av gjenv. og behandl.	% av prisen til abonn.
Selvkost	3570			
Innsamlingskostnader	2285	64 %		51 %
Gjenv/behandl. avfall eks. gebyrer og avgifter	1067	30 %	83 %	24 %
<i>Tilsyns- og saksbehandl.gebyr fylkesmann</i>	<i>2.0</i>	<i>0.06 %</i>	<i>0.16 %</i>	<i>0.05 %</i>
<i>Sluttbehandlingsavgifter forbrenning</i>	<i>90</i>	<i>2.5 %</i>	<i>7.1 %</i>	<i>2.0 %</i>
<i>Sluttbehandlingsavgift deponering</i>	<i>123</i>	<i>3.4 %</i>	<i>9.7 %</i>	<i>2.8 %</i>
<i>Forbruksavgift elektrisk kraft</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>
Sum gebyrer og avgifter (ikke mva)	215	6.0 %	17 %	4.8 %
Merverdiavgift 25 % av selvkost	893	25 %		20 %
Prisen til abonnentene	4459	125 %		100 %

*) Datagrunnlag ikke tilgjengelig via KOSTRA, men samlet avgift anslås til å være lav, jf. kapittel 3.3.5

Gebyrer til fylkesmannen

Statlige gebyrer for finansiering av fylkesmannens tilsyn og saksbehandling med avfallsanlegg er estimert til å utgjøre i størrelsesorden 2 mill. kr pr. år. Dette utgjør bare 0,05 % av prisen som abonnentene betaler. Siden gebyrordningen er nokså ny er det ventet at andelen vil øke noe i årene fremover. Gebyrordningen er basert på prinsippet om at forurensere betaler.

Satsene for tilsyn og saksbehandling synes å stå i forhold til saksbehandlings- og tilsynsomfanget. Det er imidlertid betydelig administrativt arbeid knyttet til innkreving av så vidt beskjedne beløp. Rundskriv R-112/2006 gir følgende føringer for dette:

Gebyrordningen bør være rasjonell ut fra en fiskalbetraktning. Kostnadene ved å administrere gebyrordningen, for private og det offentlige samlet, bør stå i rimelig forhold til gebyrinntektene.

Rent samfunnsøkonomisk er det grunn til å stille spørsmål ved om dagens gebyr for fylkesmannens tilsyn og kontroll med avfallsanlegg i kommunene bør opprettholdes, eller om det heller burde vært finansiert over statsbudsjettet.

Saksbehandlingsgebyrer til Klif

Klif krever inn saksbehandlingsgebyrer når det gjelder farlig avfall og eksport av avfall. Kartleggingen av betalte gebyrer på avfallsanleggene viste at Fredrikstad har betalt

gebyr tilsvarende 0,02 % av selvkost og Hamar 0,03 – 0,3 % av selvkost for årene 2006-2008.

Klif innkrever totalt 12 mill. kr på dette området. Andelen husholdningsavfall utgjør sannsynligvis en liten del av dette. Ordningen synes å være både riktig og rettferdig.

Forbruksavgift for elektrisk kraft

Forbruksavgiften for strøm utgjør i gjennomsnitt 0,79 % av de totale behandlingskostnadene for forbrenningsanleggene, og vi har vurdert at energiforbruket og forbruksavgiften for avfallsanlegg som deponerer restavfallet er vesentlig lavere. Ut fra dette og ut fra at gjenvinnings- og behandlingskostnadene gjennomsnittlig utgjør ca. 30 % av selvkost, kan vi si at forbruksavgiften for elektrisk kraft utgjør en liten andel av selvkost for avfallstjenesten i gjennomsnitt.

Sluttbehandlingsavgiftene

Sluttbehandlingsavgiftene for avfall utgjør en betydelig andel av kostnadene for gjenvinning og behandling av avfall. Basert på teoretisk beregning av sluttbehandlingsavgiftene for 200 kommuner som har rapportert data til KOSTRA, utgjør disse ca. 17 % i snitt i 2008:

- Deponiavgiften utgjorde i snitt 10 % av kostnadene
- Forbrenningsavgiftene utgjorde i snitt 7 %

På grunn av innføring av forbudet mot deponering av biologisk nedbrytbart avfall, vil imidlertid andelen avfall som deponeres avta sterkt i årene som kommer.

Problemet med forbrenningsavgiften er konkurranseulempen norske avfallsforbrenningsanlegg får i forhold til svenske anlegg som ikke har en tilsvarende avgift, siden Norge og Sverige utgjør et felles marked for konkurransen om behandling av avfallet.

Etter sterkt påtrykk fra avfallsbransjen er det i *Revidert nasjonalbudsjett* foreslått at forbrenningsavgiften skal oppheves med virkning fom. 01.10.2010. Denne erstattes av en NO_x avgift. Denne vil imidlertid ha marginal betydning både for abonnentprisen og som negativ konkurransefaktor.

5.5. Myndighetshandlinger som ikke gebyrfinansieres i dag

Den gjennomførte kartleggingen av regelverket viser at det finnes områder der den aktuelle myndigheten har lov- og/eller forskriftshjemmel til å kreve inn gebyrer for sine tjenester, men at hjemmelen ikke benyttes. Andre tilsynsmyndigheter på VAR-området mangler i dag et slikt hjemmelsgrunnlag.

Direktoratet for arbeidstilsynet har hjemmel for innkreving av gebyr iht. *arbeidsmiljøloven*, *internkontrollforskriften* og *forskrift om arbeid ved avløpsanlegg*, men krever likevel ikke inn gebyr.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har ikke hjemmelsgrunnlag for innkreving av gebyrer for sin tilsynsvirksomhet etter *brann- og eksplosjonsvernloven*.

Mattilsynet har ikke hjemmelsgrunnlag for innkreving av gebyrer relatert til tilsyn med *forskrift om organisk gjødsel*, som gjelder ved behandling og bruk av avløpsslam og vannverksslam som gjødsel og jordforbedringsmiddel.

Dersom trenden med gebyr- eller avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger fortsetter, er det grunn til å stille spørsmål ved om også disse tilsynsmyndighetene vil innføre gebyrer eller avgifter i likhet med Mattilsynet (på vann), NVE og

Klif/fylkesmannen. Det må i tilknytning til enhver ny gebyr- eller avgiftsordning stilles spørsmål ved om administrasjonskostnadene står i forhold til inntektene.

5.6. Ulemper med gebyr- og avgiftsfinansiert myndighetsutøvelse

5.6.1. Uforutsigbarhet for kommuner og selskaper

Det er viktig med forutsigbarhet i kostnader for kommunene og selskapene som produserer VAR-tjenestene. Gebyrkostnader for tilsyn og saksbehandling, som normalt blir innkrevet med noen års mellomrom, representerer uforutsigbare kostnader, som det er vanskelig å budsjettere for. For mindre kommuner og vannverk kan slike kostnader bli merkbare i forhold til budsjettet de årene det gjelder.

Når det gjelder kostnader som påløper som følge av krav i annet regelverk, som dekning av undersøkelseskostnader iht. kulturminneloven, kan disse beløpe seg til atskillig større beløp og medføre merkbar budsjettoverskridelse for det aktuelle tiltaket eller gå på bekostning av nødvendige forbedringstiltak.

5.6.2. Administrasjonskostnader i stat og kommune – samfunnsøkonomiske betraktninger

Innkrevning av statlige gebyrer og avgifter på VAR-området omfattes av et til dels komplisert regelverk. Satsene endres gjerne årlig, hvorav noen av gebyrene/avgiftene fastsettes i Statsbudsjettet og noen fastsettes i forskrifter eller retningslinjer.

Det har ikke vært mulig innenfor rammen av dette prosjektet å skaffe oversikt over antall klagesaker som årlig oppstår i forbindelse med forvaltning av de aktuelle lover og forskrifter og innkreving av gebyrer/avgifter. Kjennskap til enkelte klagesaker, bl.a. på Mattilsynets tilsynsgebyr overfor vannverk, viser at disse kan undergis omfattende saksbehandling og kan ta lang tid.

Innkrevning av et enkelt gebyr eller avgift medfører fakturabehandling hos både avsender og mottaker, regnskapsføring med mer. Undersøkelser gjort noen år tilbake i tid viste at enkeltfakturaer under kr 700 hadde større samlede behandlingskostnader enn "verdien" på fakturaen.

Hvis en tar i betraktning samlede administrasjons-, behandlings-, rapporterings- og klagekostnader samt ressursbruk for ajourføring/endring av regelverk og satser, vil sannsynligvis flere av de statlige gebyr- og avgiftsordningene for finansiering av statlige myndighetshandlinger på VAR-området være samfunnsøkonomisk ulønnsomme.

I og med at innbyggerne selv bekoster VAR-tjenestene basert på gebyrbetaling etter selvkostprinsippet, vil det for abonnentene vært mer kostnadseffektivt om statlige myndigheters tilsyns- og saksbehandlingsoppgaver på VAR-området ble finansiert direkte over statsbudsjettet.

5.7. Oppsummering og konklusjoner av drøftingen

Det har vært en økt tendens de senere årene til å finansiere statlige myndighetshandlinger gjennom gebyr- og avgiftsordninger. Kartleggingen i dette prosjektet viser at omfanget pr. i dag utgjør en relativ liten andel av prisen til abonnentene på vann-, avløps- og avfallsområdet. Utviklingen tyder imidlertid på at omfang og størrelse kan øke i tiden fremover. Det er bl.a. tilsynsmyndigheter som har hjemmelsgrunnlag til å innkreve gebyrer og avgifter, men som ikke praktiserer dette enda.

Andre statlige avgifter på VAR-tjenestene utgjør imidlertid en større andel av prisen til abonnentene og omfatter merverdiavgift, forbruksavgift på strøm samt sluttbehandlingsavgifter på avfall.

Basert på resultatet av kartleggingen og vurderingen av de enkelte gebyr- og avgiftsordningene utført i dette prosjektet, gis det følgende anbefalinger:

- De administrative kostnadene forbundet med å forvalte og innkreve de ulike gebyrene og avgiftene er i flere tilfeller trolig betydelige i forhold til inntektene. Dette tilsier at det rent samfunnsøkonomisk kan være mer hensiktsmessig å finansiere de fleste gebyrer og avgifter på VAR-området direkte over Statsbudsjettet.
- Dersom dagens ordninger med gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger skal opprettholdes, må alle de statlige myndighetene innrette seg iht. Finansdepartementets rundskriv R-112/2006: *Retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger*. Det er særlig Mattilsynets tilsynsavgift for vannverk som kan synes å være noe i strid med Finansdepartementets retningslinjer. Tilsynsaktiviteten bør finansieres med gebyr og ikke avgifter, og der satsene står mer i forhold til Mattilsynets kostnader med å føre tilsyn med den enkelte virksomhet.
- Vannforsyningstjenesten bør få redusert merverdiavgift til 14 % i likhet med andre næringsmidler. Dette ville gitt en mulighet til økt innsats for nødvendig vedlikehold og fornyelse av infrastrukturen uten økning i vannprisen ut til abonnentene.

Utgitte Norsk Vann Rapporter

(Tidligere kalt NORVAR-rapporter)

20. Slambehandling og -disponering ved større kloakkrenseanlegg. Sluttrapport
- 20a. Slambehandling og -disponering ved større kloakkrenseanlegg. Aerob og anaerob behandling
- 20b. Slambehandling og -disponering ved større kloakkrenseanlegg. Kalking. Kompostering
- 20c. Slambehandling og -disponering ved større kloakkrenseanlegg. Slamavvanning
- 20d. Slambehandling og -disponering ved større kloakkrenseanlegg. Termisk behandling av kloakkslam
21. NORVAR's årsberetning 1991
22. EDB i VAR-teknikken. Fase 1 - kravspesifikasjoner m.m. Status-beskrivelse og forslag til videre arbeid (*Utgått*)
- 23a. Internkontroll for VA-anlegg. Mal for internkontroll-håndbok for VA-anlegg.
- 23b. Internkontroll for VA-anlegg. Internkontrollhåndbok for avløpsanlegg. Eksempel fra Fredrikstad og omegn avløpsanlegg
- 23c. Internkontroll for VA-anlegg. Internkontrollhåndbok for vannverk. Eksempel fra Vansjø vannverk
- 23d. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. Informasjon, avvik og tiltak, verne- og sikkerhetsarbeid, opplæring
- 23e. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. HMS ved vannbehandlingsanlegg
- 23f. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. HMS ved avløpsrenseanlegg
- 23g. Interkontroll for VA-anlegg. Eksempel på driftsinstruks Oltedalen kloakkrenseanlegg
- 23h. Internkontroll for VA-anlegg. Eksempel på driftsinstruks Smøla vannverk
- 23i. Internkontroll for VA-anlegg. Internkontroll for VA-transportsystemet. Eksempel fra Nedre Eiker kommune
24. NRV-prosjekt. Korrosjonskontroll ved vannbehandling med mikronisert marmor
25. Mal for prosessoppfølging av anlegg for stabilisering og hygienisering av slam
26. Installasjon av gassmotor for strømproduksjon ved rensanlegg
27. Mottak og behandling av avvannet råslam ved rensanlegg som hygieniserer og stabiliserer slam i væskeform
28. Slam på grøntarealer. Erfaringer fra et demonstrasjonsprosjekt
29. Regnvannsoverløp
30. Utvikling og uttesting av datasystem for informasjonsflyt i VA-sektoren (*Utgått*)
31. PRO-VA, Brukerklubb for prosess-styresystemer, drift- og fjernkontroll for VA-anlegg. Oversikt pr.1993. Leverandører, produkter, konsulenter (*Utgått*)
32. Bruk av statiske metoder (kjemometri) for å finne sammenhenger i analyseresultater for avløpsvann
33. Evaluering av enkle rensemetoder. Slamavskillere
34. Evaluering av enkle rensemetoder. Siler/finnister
35. Kravspesifikasjon og kontrollprogram for VA-kjemikalier (*Utgått*)
36. Filter som hygienisk barriere
37. EU/EØS, konsekvenser for Norges vannforsyning
38. NORVAR-prosjekter 1992/93 (*Utgått*)
39. Implementering av EDB-basert vedlikeholdssystem. Erfaringer fra referanseprosjekt knyttet til pilot-prosjekt ved Bekkelaget rensanlegg (*Utgått*)
40. Driftsassistanter for avløp. Utredning om rolle og funksjon fremover
41. Metri-tel. Kommunikasjonsmedium for VA-installasjoner. Erfaringer fra prøveprosjekt i Sandefjord kommune (*Utgått*)
42. Industriavløp til kommunalt nett. Evaluering av utførte industrikartleggingsprosjekt.
43. Korrosjonskontroll ved Hamar vannverk
44. Slam på grøntarealer. Erfaringer fra et demonstrasjonsprosjekt. Vekstsesongen 1994
45. Forsøk med forfelling og felling i 2 trinn med polyaluminium-klorid høsten 1993 Kartlegging av slam- slamvannsstrømmer med og uten forfelling 1993-94
46. Renovering av avløpsledninger. Retningslinjer for dokumentasjon og kvalitetskontroll
47. Strategidokument for industrikontroll
48. NORVAR og miljøteknologi. Forprosjekt
49. Grunnundersøkelser for infiltrasjon - små avløpsanlegg. Forundersøkelse, områdebefaring og detaljundersøkelse ved planlegging og separate avløpsanlegg
50. Rørinspeksjon i avløpsledninger. Rapporteringshåndbok (*Erstattet av 145/05*)
51. Slambehandling
52. Bruk av slam i jordbruket
53. Bruk av slam på grøntarealer
54. Rørinspeksjon av avløpsledninger. Veileder (*Erstattet av 145/05*)
55. Vannbehandling og innvendig korrosjonskontroll i vannledninger
56. Vannforsyning til næringsmiddelindustrien. Krav til kvalitet. Vannverkenes erstatningsansvar ved svikt i vannleveransen
57. Trykkreduksjon. Håndbok og veileder
58. Karbonatisering på alkaliske filter
59. Veileder ved utarbeidelse av prosessgarantier
60. Avløp fra bilvaskeanlegg til kommunalt rensanlegg
61. Veileder i planlegging av fornyelse av vannledningsnett
62. Veileder i planlegging av spyling og pluggkjøring av vannledningsnett
63. Mal for godkjenning av vannverk
64. Driftserfaringer fra anlegg for stabilisering og hygienisering av slam i Norge
65. Forslag til veileder for fettavskillere til kommunalt avløpsnett
66. EØS-regelverket brukt på anskaffelser i VA-sektoren
67. Filter som hygienisk barriere - fase 3
68. Korrosjonskontroll ved Stange vannverk
69. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 2. Siler/finnister
70. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 2. Store slamavskillere samt underlag for veileder
71. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 3. Veileder for valg av rensemetode ved utslipp til gode sjøresipienter
72. Utviklingstrekk og utfordringer innen VA-teknikken. Sammenstilling av resultatet fra arbeidet i NORVARs gruppe for langtidsplanlegging i VA-sektoren
73. Etablering av NORVARs VA-infotorg. Bruk av internett som kommunikasjonsverktøy (*Utgått*)
74. Informasjon fra NORVARs faggruppe for EDB og IT. Spesialrapport - 5. Utgave Beskrivelse av 34 EDB-programmer/Moduler for bruk i VA-teknikken (*Erstattet av 133/03*)
75. NORVARs faggruppe for EDB og IT. IT-strategi i VA-sektoren. (*Erstattet av 133/03*)
76. Dataflyt-klassifisering av avløpsledninger. (*Erstattet av 150/07*)
77. Alternative områder for bruk av slam utenom jordbruket. Forprosjekt
78. Alternative behandlingsmetoder for fettslam fra fettavskillere
79. Informasjonssystem fordrikkevann, forprosjekt
80. Sjekkliste/veiledninger for prosjektering og utførelse av VA-hoved og stikkledninger - sanitærinstallasjoner
81. Veileder. Kontrahering av VA-tekniske prosessanlegg i totalentreprise
82. Veileder for prøvetaking av avløpsvann
83. Rørinspeksjon med videokamera. Veiledning/rapportering (*Erstattet av 145/05*)
84. Forfall og fornyelse av ledningsnett
85. Effektiv partikkelseparasjon innen avløpsteknikken
86. Behandling og disponering av vannverksslam. Forprosjekt
87. Kalsiumkarbonatfilter for korrosjonskontroll. Utprøving av forskjellige marmormasser
88. Vannglass som korrosjonsinhibitor. Resultater fra pilotforsøk i Orkdal kommune
89. VA-ledningsanlegg etter revidert plan- og bygningslov
90. Actiflo-prosjektet ved Flesland ra
91. Vurdering av "slamfabrikk" for Østfold
92. Informasjon om VA-sektoren - forprosjekt
93. Videreutvikling av NORVAR. Resultatet av strategisk prosess 1997/98
94. Nettverksamarbeid mellom NORVAR, driftsassistanter og kommuner
95. Veileder for valg av riktige sensorer og måleutstyr i VA-teknikken

96. Rist- og silgods - karakterisering, behandlings- og disponeringsløsninger
97. Slamforbrønning (VA-forsk 1999-11). (Samarbeidsprosjekt med VAV)
98. Kvalitetssystemer for VA-ledninger. Mal for prosessen for å komme fram til kvalitetssystem som tilfredsstiller kravene i revidert plan- og bygningslov
99. Veiledning i dokumentasjon av utslipp
100. Kvalitet, service og pris på kommunale vann- og avløpstjenester
101. Status og strategi for VA-opplæringen
102. Oppsummering av resultater og erfaringer fra forsøk og drift av nitrogenfjerning ved norske avløpsrenseanlegg
103. Returstrømmer i renseanlegg. Karakterisering og håndtering
104. Nordisk konferanse om nitrogenfjerning og biologisk fosforfjerning 1999
105. Sjekklister plan- og byggeprosess for silanlegg
106. Effektiv bruk av driftsinformasjon på renseanlegg/mal for rapportering
107. Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Teknisk veiledning. Foreløpig utgave
108. Data for dokumentasjon av VA-sektorens infrastruktur og resultater
109. Resultatindikatorer som styringsverktøy for VA-ledelsen
110. Veileder i konkurranseutsetting. Avtaler for drift og vedlikehold av VA-anlegg
111. Eksempel på driftsinstruks for silanlegg. Cap Clara i Molde kommune
112. Erfaringer med nye renseløsninger for mindre utslipp
113. Nødvendig kompetanse for drift av avløpsrenseanlegg. Læreplan for driftsoperatør avløp
114. Nødvendig kompetanse for drift av vannbehandlingsanlegg. Læreplan for driftsoperatør vann
115. Pumping av avløpsslam. Pumpetyper, erfaringer og tikk
116. Scenarier for VA-sektoren år 2010
117. VA-juss. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel (*Erstattet av 134/03*)
118. Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR- teknikk (*Erstattet av 138/04*)
119. Omstruktureringer i VA-sektoren i Norge En kartlegging og sammenstilling
120. Strategi for norske vann- og avløpsverk. Rapport fra strategiprosess 2000/2001
121. Kjøkkenavfallskvern for håndtering av matavfall. Erfaringer og vurderinger
122. Prosessen ved utarbeidelse av miljømål for vannforekomster. Erfaringer og råd fra noen kommuner
123. Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Veiledning for utarbeidelse av lokale forskrifter
124. Nødvendig kompetanse for legging av VA-ledninger. Læreplan for ADK 1
125. Mal for forenklet VA-norm
126. Organisering og effektivisering av VA-sektoren. En mulighetsstudie
127. Vassdragsforbund for Mjøsa og tilløpselvene - en samarbeidsmodell
128. Bruk av resultatindikatorer og benchmarking i effektivitetsmåling av kommunale VA-virksomheter. Erfaringer og anbefalinger fra et prøveprosjekt
129. Rørinspeksjon med videokamera. Veiledning/rapportering hovedledninger
130. Gjenanskaffelseskostnadene for norske VA-anlegg
131. Effektivisering av avløpssektoren
132. Forslag til nytt system for prosjektvirksomheten i NORVAR
133. IT-strategi for VA-sektoren. Veiledning
134. VA-JUS. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel (*Oppdateres årlig på www.norskvann.no*)
135. Vannledningsrør i Norge. Historisk utvikling. 26 dimensjonstabeller
136. Hygienisk barrierer og kritiske punkter i vannforsyningen: Hva har gått galt?
137. Veiledning i bygging og drift av drikkevannsbasseng
138. Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR-teknikk. Revidert utgave
139. Erfaringar med kloring og UV-stråling av drikkevann
140. NORVARs videre arbeid med slam. Strategisk plan for prosjektvirksomhet, informasjon og kommunikasjon. Forprosjekt
141. Trenger Norge en VA-lov? Drøfting av behovet for en egen sektorlov for vann og avløp
142. NORVARs benchmarkingsprosjekt 2004 Presentasjon av målesystem og resultater for 2003 ed analyse av datamaterialet
143. Kartlegging av mulig helserisiko for abonnenter berørt av trykkløs vannledning ved arbeid på ledningsnettet
144. Veiledning i overvannshåndtering (*Erstattet av 162/08*)
145. Inspeksjonsmanual for avløpssystemer. Del 1 – Ledninger
146. Bærekraftig vedlikehold. Betrachtinger av utvalgte problemstillinger knyttet til langsiktig forvaltning av vannledningsnett
147. Optimal desinfeksjonspraksis for drikkevann
148. Veiledning i utarbeidelse av prøvetakingsprogrammer for drikkevann
149. Tilførsel av industrielt avløpsvann til kommunalt nett. Veiledning
150. Dataflyt – Klassifisering av avløpsledninger
151. Veiledning for vedlikeholdssystemer (FDV)
152. Veiledning for anskaffelse av driftskontrollsystemer i VA-sektoren
153. Norm for symboler i driftskontrollsystemer for VA-sektoren
154. Norm for tagkoding i VA-anlegg
155. Norm for merking og FDV-dokumentasjon i VA-sektoren
156. Veiledning for oljeutskilleranlegg
157. Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam. Resultater fra undersøkelsen i 2006/07
158. Termoplastrør i Norge – før og nå
159. Håndbok i kildeopsporing i avløpssystemet
160. Driftserfaringer med membranfiltrering
161. Helsemessig sikkert vannledningsnett
162. Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering
163. Veiledning for innhenting og evaluering av tilbud på analyseoppdrag
164. Veiledning for UV-desinfeksjon av drikkevann
165. Innsamlingsverktøy for vedlikeholdsdata
166. Tiltak for å bedre fosforfjerningen på kjemiske renseanlegg
167. Veiledning for kjøp av VA-kjemikalier
168. Veiledning for dimensjonering av avløpsrenseanlegg
169. Optimal desinfeksjonspraksis fase 2
170. Veileder til god desinfeksjonspraksis
171. Erfaringer med lekkasjekontroll
172. Trykktap i avløpsnett
173. Veiledning for bruk av støpejernrør
174. Hygienisering av avløpsslam. Langtidslagring og enkel rankekompostering. Resultater fra 3 års valideringstesting
175. Vann og avløp for nye i bransjen – Læreplan E-læring og samlinger
176. Statlige gebyrer og avgifter på de kommunale VAR-tjenestene

Rapportserie B:

- B1: Effektive VA-organisasjoner og tilfredse brukere. Forprosjekt
- B2: PressurePuls for deteksjon av lekkasje på vannledninger.
- B3: Kvalitetshveing av nye VA-ledningsanlegg. Kartlegging og tiltaksforslag
- B4: Vannkvalitet i ledningsnett – Problemoversikt og status. Forprosjekt.
- B5: Utslipp fra bilvaskehaller
- B6: Kommunikasjonsstrategi for NORVAR og norske vann og avløpsverk
- B7: Sandnesmodellen. Eksempel på system for kommunikasjon og virksomhetsstyring
- B8: Forprosjekt energinettverk i VA-sektoren
- B9: Utvikling av et system for spørreundersøkelser blant VA-kundene
- B10: Vannkilden som hygienisk barriere
- B11: Økonomiske forhold i interkommunalt VA-samarbeid – praksis og kjøreregler
- B12: Drikkevann i media
- B13: Silslam – mengder, behandlingsløsninger og bruksområder. Forprosjekt.
- B14: Klimatilpasningstiltak i VA-sektoren - forprosjekt

Rapportserie C:

- C1: Sårbarhet i vannforsyningen
- C2: Stoff for stoff – kilde for kilde. Kvikksølv i avløpsnettet
- C3: Samarbeid om økt bruk av avløpsslam på grøntarealer
- C4: Effekter av bruk av matavfallskvern på ledningsnett, renseanlegg og avfallsbehandling
- C5: Økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen - veiledning

De mest aktuelle rapportene ligger som PDF-filer på www.norskvann.no

- Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vann- og avløpssektoren (VA-sektoren). Organisasjonen skal bidra til å oppfylle visjonen om rent vann ved å sikre VA-sektoren funksjonelle rammevilkår og legge til rette for kunnskapsutvikling og kunnskapsdeling.
- Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide VA-selskaper, kommunenes driftsassistanser for VA og noen private andelsvannverk. Norsk Vann representerer ca 340 kommuner med over 90 % av landets innbyggere. Virksomheten finansieres i hovedsak gjennom kontingenter fra medlemmene.
- Norsk Vann styres av eierne gjennom årsmøtet og av et styre sammensatt av representanter fra eierne.

- I Norsk Vanns prosjektsystem gjennomføres hvert år prosjekter for ca. 6 mill. kroner
- Det er praktiske og aktuelle spørsmål innenfor vann- og avløp som utredes
- Deltakerne foreslår prosjekter, styrer gjennomføringen og får full tilgang til alle resultater

